ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο πενταμελές τμήμα) της 29ης Ιουνίου 1995 *

Στην υπόθεση Τ-30/91,

Solvay SA, πρώην Solvay & Cie SA, εταιρία βελγικού δικαίου, με έδρα τις Βρυξέλλες, εκπροσωπούμενη από τον Lucien Simont, δικηγόρο στο Cour de cassation του Βελγίου, και κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, από τους Paul-Alain Foriers και Guy Block, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Jacques Loesch, 11, rue Goethe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Berend Jan Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τη Nicole Coutrelis, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 91/297/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-Α: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI, ΕΕ 1991, L 152, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πρώτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner και A. Καλογερόπουλο, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 7ης Δεκεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Οικονομικό πλαίσιο

1 Το προϊόν το οποίο αφορά η παρούσα διαδικασία, το ανθρακικό νάτριο, χρησιμοποιείται για την παρασκευή του γυαλιού (κοκκώδες ανθρακικό νάτριο) καθώς και στη χημική βιομηχανία και τη μεταλλουργία (ελαφρό ανθρακικό νάτριο). Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του φυσικού ανθρακικού νατρίου (κοκκώδους), το οποίο παράγεται κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερι-

κής, και του συνθετικού ανθρακικού νατρίου (κοκκώδους και ελαφρού), το οποίο παρασκευάζεται στην Ευρώπη βάσει μιας μεθόδου που εφευρέθηκε από την προσφεύγουσα προ εκατονταετίας και πλέον, δεδομένου ότι το κόστος παραγωγής του φυσικού ανθρακικού νατρίου είναι πολύ χαμηλότερο από εκείνο του συνθετικού προϊόντος.

2 Κατά τον κρίσιμο χρόνο, οι έξι παραγωγοί ανθρακικού νατρίου της Κοινότητας ήταν οι ακόλουθοι:

— η προσφεύγουσα, ο μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο και στην Κοινότητα, που κατέχει στην κοινοτική αγορά μερίδιο ανερχόμενο σε 60 % σχεδόν (και μάλιστα σε 70 % στην Κοινότητα, εάν εξαιρεθούν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία)·

— η Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI), ο δεύτερος σε μέγεθος παραγωγός στην Κοινότητα, που κατέχει πλέον του 90 % της αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου·

— οι «μικροί» παραγωγοί Chemische Fabrik Kalk (στο εξής: CFC) και Matthes & Weber (Γερμανία), Akzo (Κάτω Χώρες) και Rhône-Poulenc (Γαλλία), που διαθέτουν όλοι μαζί περίπου 26 %.

3 Η προσφεύγουσα εκμεταλλευόταν εργοστάσια στο Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Αυστρία και διατηρούσε διευθύνσεις οργανώσεως των πωλήσεων στις χώρες αυτές, καθώς και στην Ελβετία, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Επιπλέον, η προσφεύγουσα ήταν ο μεγαλύτερος παραγωγός άλατος στην Κοινότητα και, επομένως, κατείχε πολύ ευνοϊκή θέση όσον αφορά την προμήθεια της βασικής πρώτης ύλης για την παρασκευή του συνθετικού ανθρακικού νατρίου. Η ICI διέθετε δύο βιομηχανικές μονάδες στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ μια τρίτη είχε κλείσει το 1985.

4 Όσον αφορά τη ζήτηση, οι κύριοι πελάτες εντός της Κοινότητας ήταν οι κατασκευαστές γυαλιού. Έτσι, περίπου το 70 % της παραγωγής των επιχειρήσεων της Δυτικής Ευρώπης χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή επιπέδου και κοίλου γυαλιού. Οι περισσότεροι παραγωγοί γυαλιού εκμεταλλεύονταν εργο-

στάσια συνεχούς παραγωγής και χρειάζονταν να έχουν εξασφαλισμένο τον εφοδιασμό τους με ανθρακικό νάτριο· στις περισσότερες περιπτώσεις συνδέονταν με μακράς διαρκείας σύμβαση με έναν μεγάλο προμηθευτή για το κύριο μέρος των αναγκών τους, ενώ, για λόγους ασφαλείας, διατηρούσαν σχέσεις με έναν άλλον προμηθευτή ως «δευτερεύουσα πηγή».

5 Κατά τον κρίσιμο χρόνο, η κοινοτική αγορά χαρακτηριζόταν από κατακερματισμό με βάση τα εθνικά σύνορα, δεδομένου ότι οι παραγωγοί είχαν γενικώς την τάση να συγκεντρώνουν τις πωλήσεις τους εντός των κρατών μελών όπου διέθεταν παραγωγικές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα, δεν υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI, δεδομένου ότι η καθεμία περιόριζε τις πωλήσεις της εντός της Κοινότητας στην παραδοσιακή της «σφαίρα επιρροής» (η προσφεύγουσα στην Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη, η δε ICI στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία). Αυτή η κατανομή της αγοράς ανάγεται στο 1870, όταν η προσφεύγουσα παραχώρησε για πρώτη φορά άδεια εκμεταλλεύσεως ευρεσιτεχνίας σε μια από τις εταιρίες Brunner, Mond & Co., οι οποίες συνέστησαν μετέπειτα την ICI. Εξάλλου, η προσφεύγουσα ήταν ένας από τους κύριους μετόχους της Brunner, Mond & Co. και έπειτα της ICI, μέχρι την πώληση του μεριδίου της στη δεκαετία του '60. Όπως υποστηρίζουν η προσφεύγουσα και η ICI, οι συμφωνίες κατανομής της αγοράς που συνήφθησαν διαδοχικά μέχρι το 1945-1949 αδράνησαν το 1962 και λύθηκαν τυπικά το 1972.

Διοικητική διαδικασία

6 Στις αρχές του 1989 η Επιτροπή διεξήγαγε επιτόπιους ελέγχους χωρίς προειδοποίηση στους κυριότερους παραγωγούς ανθρακικού νατρίου της Κοινότητας. Μετά από τους ελέγχους αυτούς, η προσφεύγουσα, με επιστολή της 27ης Απριλίου 1989, επέστησε την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι τα έγγραφα των οποίων είχαν ληφθεί αντίγραφα από τα γραφεία της είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα. Με έγγραφο της 22ας Μαΐου 1989, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι το άρθρο 20 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), είχε εφαρμογή στα έγγραφα που είχαν συλλεγεί κατά τη διάρκεια των επίμαχων ελέγχων. Οι εν λόγω έλεγχοι συμπληρώθηκαν με την υποβολή αιτήσεων παροχής πληροφοριών. Η προσφεύγουσα παρέσχε τις αιτηθείσες πληροφορίες με επιστολή της 18ης Σεπτεμβρίου

1989, με την οποία υπενθύμισε τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των διαβιβασθέντων εγγράφων. Με την ευκαιρία αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η ICI υπογράμμισε επίσης, με επιστολές της 13ης Απριλίου και της 14ης Σεπτεμβρίου 1989, τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των δικών της εγγράφων.

7 Στη συνέχεια, η Επιτροπή απέστειλε στην προσφεύγουσα, με έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990, μια ανακοίνωση των αιτιάσεων αποτελούμενη από περισσότερα μέρη:

— το πρώτο μέρος αναφέρεται στα περιστατικά της διαδικασίας·

— το δεύτερο μέρος αφορά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ από την προσφεύγουσα και την ICI (στις οποίες απευθύνονταν τα οικεία παραρτήματα II.1 έως II.42)·

— το τρίτο μέρος αφορά παράβαση του άρθρου 85 από την προσφεύγουσα (στην οποία απευθύνονταν τα οικεία παραρτήματα III.1 έως III.12) και την CFK·

— το τέταρτο μέρος αφορά παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ από την προσφεύγουσα (στην οποία απευθύνονταν τα οικεία παραρτήματα IV.1 έως IV.180)·

— ένα πέμπτο μέρος (συνοδευόμενο από παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη V), το οποίο αναφέρεται σε παράβαση του άρθρου 86 από την ICI, δεν αποτελεί τμήμα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στην προσφεύγουσα· συναφώς, το έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990 περιέχει μόνο την ακόλουθη ένδειξη: «το πέμπτο μέρος δεν αφορά τη Solvay»·

— το έκτο μέρος αφορά το ζήτημα των προστίμων που πρέπει ενδεχομένως να επιβληθούν.

8 Αφού τόνισε τη σημασία της διαφυλάξεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εγγράφων που λαμβάνονται δυνάμει του κανονισμού 17, η Επιτροπή επισήμανε, με το εν λόγω έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που περιέχονταν στα παραρτήματα Π.1 έως Π.42 απεστάλησαν σε καθεμία από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, «αφού από τα έγγραφα είχαν εξαλειφθεί τα στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να συνιστούν επαγγελματικά απόρρητα ή θίγουν λεπτά ζητήματα για το εμπόριο και δεν αφορούν άμεσα τη φερόμενη παράβαση». Τέλος, η Επιτροπή γνωστοποίησε σε καθεμία από τις επιχειρήσεις τις απαντήσεις που είχε δώσει, δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, η άλλη, διευκρινίζοντας ότι «οι πληροφορίες που θα μπορούσαν να αποτελούν επαγγελματικά απόρρητα (είχαν επίσης) εξαλειφθεί από τις απαντήσεις αυτές».

9 Στις 28 Μαΐου 1990, η προσφεύγουσα διατύπωσε τις γραπτές παρατηρήσεις της επ' αυτής της ανακοινώσεως αιτιάσεων. Με έγγραφο της 29ης Μαΐου 1990, η Επιτροπή κάλεσε την προσφεύγουσα να συμμετάσχει σε ακρόαση σχετικά με τις παραβάσεις που προσάπτονταν στην προσφεύγουσα και την ICI, η οποία είχε προβλεφθεί για τις 25 έως 27 Ιουνίου 1990. Με επιστολή της 14ης Ιουνίου 1990, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι δεν προετίθετο να συμμετάσχει στην ακρόαση αυτή, η οποία διεξήχθη στις 26 και 27 Ιουνίου 1990 Μόνο η ICI μετέσχε σ' αυτήν.

10 Με επιστολή της 20ής Σεπτεμβρίου 1990 προς την Επιτροπή, η προσφεύγουσα διαμαρτυρήθηκε επειδή η Επιτροπή είχε χρησιμοποιήσει κατά την ακρόαση ορισμένα έγγραφα ή χωρία εγγράφων τα οποία δεν περιέχονταν στον φάκελο που της είχε ανακοινωθεί, ενώ αποσιώπησε άλλα έγγραφα ή χωρία εγγράφων τα οποία θα μπορούσε να είχε επικαλεστεί· συναφώς, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή τη διασφάλιση του πλήρους σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνάς της.

11 Η Επιτροπή απάντησε, με έγγραφο της 1ης Οκτωβρίου 1990, ότι είχε προσκομίσει, κατά τη διάρκεια της ακροάσεως, δέκα περίπου έγγραφα, αριθμημένα με τα στοιχεία «Χ.1 έως Χ.11», τα οποία είχε λάβει από τα γραφεία της ICI, αποκλειστικά και μόνο προκειμένου να απαντήσει σ' ένα επιχείρημα που ανέπτυξε η ICI κατά τη διάρκεια της ακροάσεως. Κατόπιν ρητού αιτήματος της ICI, τα έγγραφα αυτά δεν είχαν επισυναφθεί στην ανακοίνωση των αιτιάσεων εξαιτίας του εν μέρει εμπιστευτικού τους χαρακτήρα. Η Επιτροπή, υποθέτοντας ότι στο μεταξύ η ICI είχε διαβιβάσει στην προσφεύγουσα αντίγραφα των επίμαχων

εγγράφων, αφού είχε αφαιρέσει τα χωρία που είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα, έδωσε στην προσφεύγουσα την ευκαιρία να υποβάλει σχετικές συμπληρωματικές παρατηρήσεις εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων.

12 Με επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1990, η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι η προηγούμενη επιστολή της δεν αφορούσε τα έγγραφα που έφεραν τη μνεία «Χ» τα οποία είχε προσκομίσει η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της ακροάσεως και τα οποία παρουσίαζαν γι' αυτήν περιορισμένο ενδιαφέρον. Τα κρίσιμα έγγραφα ήταν εκείνα τα οποία η ICI είχε χρησιμοποιήσει για την άμυνά της κατά την ακρόαση και τα οποία η ICI της είχε διαβιβάσει στο μεταξύ. Επρόκειτο για έξι έγγραφα προερχόμενα από την ICI, τα οποία, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, μπορούσαν να την απαλλάξουν από τις κατηγορίες. Επιπλέον, δύο άλλα έγγραφα είχαν επισυναφθεί στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αφού είχαν υποστεί αυθαίρετες περικοπές (II.25 και II.34). Η προσφεύγουσα επέκρινε αυτόν τον τρόπο ενέργειας και παρέπεμψε, συναφώς, στις παρατηρήσεις που είχε υποβάλει η ICI κατά την ακρόασή της.

13 Με απάντηση της 30ής Οκτωβρίου 1990, η Επιτροπή εξήγησε ότι τα έγγραφα δεν περιείχαν ούτε νέες για την προσφεύγουσα πληροφορίες ούτε στοιχεία που είχαν γίνει δεκτά προς απόδειξη των αιτιάσεων κατά των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Η Επιτροπή δήλωνε ότι, παρ' όλα αυτά, θα ελάμβανε υπόψη τα επιχειρήματα που είχε προβάλει η προσφεύγουσα με την από 17 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της.

14 Όπως προκύπτει από τον φάκελο, κατά το πέρας της προαναφερθείσας διαδικασίας, το σώμα της Επιτροπής ενέκρινε, κατά τη 1 040ή συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 17 και 19 Σεπτεμβρίου 1990, την απόφαση 91/297/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-A: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI, ΕΕ 1991, L 152, σ. 1, στο εξής: απόφαση). Με την απόφαση αυτή διαπιστώνεται, κατ' ουσίαν, ότι η προσφεύγουσα και η ICI συμμετείχαν, από την 1η Ιανουαρίου 1973 έως τις αρχές του 1989, σε εναρμονισμένη πρακτική κατανομής της δυτικοευρωπαϊκής αγοράς του ανθρακικού νατρίου, επιφυλάσσοντας τη μεν Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη στην προσφεύγουσα, το δε Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία στην ICI· κατά συνέπεια, με την απόφαση αυτή επιβάλλεται σε καθεμία από τις εν λόγω επιχειρήσεις πρόστιμο ύψους 7 εκατομμυρίων ECU.

15 Επιπλέον, κατά την ίδια συνεδρίαση, η Επιτροπή εξέδωσε

— την απόφαση 91/299/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης (IV.33.133-Γ: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ΕΕ 1991, L 152, σ. 21), με την οποία διαπίστωνε, κατ' ουσίαν, ότι η προσφεύγουσα είχε εκμεταλλευτεί καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση την οποία κατείχε στην αγορά της Δυτικής ηπειρωτικής Ευρώπης και της επέβαλε πρόστιμο ύψους 20 εκατομμυρίων ECU·

— την απόφαση 91/300/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης (IV/33.133-Δ: Ανθρακικό νάτριο — ICI, ΕΕ 1991, L 152, σ. 40), με την οποία διαπίστωνε, κατ' ουσίαν, ότι η ICI είχε εκμεταλλευτεί καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση την οποία κατείχε στο Ηνωμένο Βασίλειο και της επέβαλε πρόστιμο 10 εκατομμυρίων ECU. Τα βασικά στοιχεία της παραβάσεως που διαπιστώθηκε με την απόφαση 91/300 έγκεινται στο γεγονός ότι η ICI χρησιμοποιούσε έναντι των πελατών της «εκπτώσεις για τις οριακές ποσότητες», τους ενθάρρυνε δηλαδή να αγοράζουν από αυτήν όχι μόνο τις «βασικές» τους ποσότητες, αλλά και τις πρόσθετες ή «οριακές» ποσότητες τις οποίες θα μπορούσαν να αγοράσουν από έναν δεύτερο προμηθευτή, και ότι άσκησε, σε πολλές περιπτώσεις, πιέσεις στους πελάτες της ώστε αυτοί να δεσμεύονται να καλύπτουν από εκείνη το σύνολο (σχεδόν) των αναγκών τους, και τούτο προκειμένου να ελαχιστοποιήσει την επίδραση του ανταγωνισμού των λοιπών προμηθευτών και να διατηρήσει μια οιονεί μονοπωλιακή θέση στο Ηνωμένο Βασίλειο. Συναφώς, στο σημείο 4 της αποφάσεως 91/300 τονίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η ICI διέθετε μονοπώλιο προμήθειας ανθρακικού νατρίου στο Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70.

16 Το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, τις αποφάσεις 91/299 και 91/300, της 19ης Δεκεμβρίου 1990. Το Πρωτοδικείο περιέλαβε αυτεπαγγέλτως τις εν λόγω αποφάσεις στον φάκελο της υπό κρίση υποθέσεως.

17 Η απόφαση που προσβάλλεται με την υπό κρίση προσφυγή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα με συστημένη επιστολή της 1ης Μαρτίου 1991.

18 Δεν αμφισβητείται ότι το κείμενο της κοινοποιηθείσας αποφάσεως δεν είχε κυρωθεί προηγουμένως διά των υπογραφών του προέδρου και του εκτελεστικού γραμματέα της Επιτροπής, όπως ορίζει το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού 63/41/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 9ης Ιανουαρίου 1963 (JO 1963, 17, σ. 181), που διατηρήθηκε προσωρινά σε ισχύ με το άρθρο 1 της αποφάσεως 67/426/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1967 (JO 1967, 147, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση 86/61/ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 8ης Ιανουαρίου 1986 (ΕΕ L 72, σ. 34), ο οποίος ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο (στο εξής: εσωτερικός κανονισμός).

Ένδικη διαδικασία

19 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, η οποία πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 2 Μαΐου 1991. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε επίσης το αντικείμενο προσφυγής που άσκησε η ICI (T-36/91).

20 Η έγγραφη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου εξελίχθηκε κανονικά. Μετά τη πέρας της εγγράφου διαδικασίας, η προσφεύγουσα κατέθεσε στις 10 Απριλίου 1992 ένα «συμπληρωματικό δικόγραφο», με το οποίο προέβαλε έναν νέο ισχυρισμό, με τον οποίο ζητεί η προσβαλλόμενη απόφαση να κηρυχθεί ανυπόστατη· παραπέμποντας σε δύο άρθρα που δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες *Wall Street Journal* της 28ης Φεβρουαρίου 1992 και *Financial Times* της 2ας Μαρτίου 1992, η προσφεύγουσα υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή είχε δηλώσει δημοσίως ότι η παράλειψη κυρώσεως των πράξεων που εγκρίνει το σώμα των επιτρόπων ήταν μια πρακτική την οποία ακολουθούσε από ετών και ότι, τα τελευταία 25 έτη, καμία απόφαση δεν είχε κυρωθεί. Οι δηλώσεις αυτές της Επιτροπής αναφέρονταν σε υποθέσεις που εκκρεμούσαν τότε ενώπιον του Πρωτοδικείου, στις οποίες είχε ασκηθεί σειρά προσφυγών κατά μιας άλλης αποφάσεως, με την οποία η Επιτροπή είχε διαπιστώσει την ύπαρξη συμπράξεως στον τομέα του χλωριούχου πολυβινυλίου και επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-315, στο εξής: απόφαση PVC). Η Επιτροπή υπέβαλε τις γραπτές παρατηρήσεις της επί του συμπληρωματικού δικογράφου εντός της προθεσμίας που της χορήγησε ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος, δυνάμει του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

21 Με διάταξη της 14ης Ιουλίου 1993, ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος διέταξε τη συνεκδίκαση της παρούσας υποθέσεως και της υποθέσεως T-36/91 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας.

22 Τον Μάρτιο του 1993, το Πρωτοδικείο (πρώτο τμήμα) αποφάσισε — ως μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας — να υποβάλει στους διαδίκους διάφορες ερωτήσεις σχετικά, μεταξύ άλλων, με την πρόσβαση της προσφεύγουσας στον φάκελο της Επιτροπής. Οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις αυτές τον Μάιο 1993. Αφού το Δικαστήριο αποφάνθηκε, με απόφαση της 15ης Ιουνίου 1994, υπόθεση C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-2555), επί της αιτήσεως αναιρέσεως που είχε υποβληθεί κατά της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο (πρώτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε τη λήψη άλλων μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, καλώντας ιδίως την Επιτροπή να προσκομίσει, μεταξύ άλλων, το κείμενο της αποφάσεώς της 91/297, κεκυρωμένο στις γλώσσες στις οποίες ήταν αυθεντικό, με τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα και συνημμένο στα πρακτικά.

23 Η Επιτροπή απάντησε ότι θεωρούσε ενδεδειγμένο, έως ότου αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του παραδεκτού του λόγου περί παραλείψεως κυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, να μην εισέλθει στην ουσία του λόγου αυτού.

24 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο (πρώτο πενταμελές τμήμα) κάλεσε, με διάταξη της 25ης Οκτωβρίου 1994, βάσει του άρθρου 65 του Κανονισμού Διαδικασίας, την Επιτροπή να προσκομίσει το προαναφερθέν κείμενο.

25 Κατόπιν της διατάξεως αυτής, η Επιτροπή προσκόμισε στις 11 Νοεμβρίου 1994, μεταξύ άλλων, το γαλλικό και το αγγλικό κείμενο της αποφάσεως 91/297, των οποίων το εξώφυλλο φέρει τον κυρωτικό τύπο μη χρονολογημένο, υπογεγραμμένο από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής. Δεν αμφισβητείται ότι ο τύπος αυτός επιτέθηκε τουλάχιστον έξι μήνες μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής.

26 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους με τις αγορεύσεις τους και τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 6ης και 7ης Δεκεμβρίου 1994. Κατά το τέλος της συνεδριάσεως, ο Πρόεδρος κήρυξε το πέρας της προφορικής διαδικασίας.

Αιτήματα των διαδίκων

27 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— κυρίως, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον με αυτή επιβάλλεται στην προσφεύγουσα πρόστιμο 7 εκατομμυρίων ECU·

— εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Με το συμπληρωματικό δικόγραφό της, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να κηρύξει ανυπόστατη ή, εν πάση περιπτώσει, άκυρη την προσβαλλόμενη απόφαση.

29 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να απορρίψει τους ισχυρισμούς που προβάλλονται με το συμπληρωματικό δικόγραφο ως απαράδεκτους ή, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμους·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

30 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατόπιν της δημοσιεύσεως της προαναφερθείσας αποφάσεως του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1994 και απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι δεν ζητεί πλέον την κήρυξη της αποφάσεως ως ανυπόστατης, αλλά απλώς την ακύρωσή της. Η προσφεύγουσα ζήτησε επίσης από το Πρωτοδικείο να εξετάσει τους ισχυρισμούς που προέβαλε προς στήριξη των αιτημάτων της μόνον υπό το πρίσμα της ακυρώσεως.

Επί των αιτημάτων ακυρώσεως της αποφάσεως

31 Προς στήριξη των αιτημάτων της περί ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει σειρά λόγων, οι οποίοι κατανέμονται σε δύο χωριστές ομάδες. Με την πρώτη ομάδα λόγων, που αφορούν το νομότυπο της διοικητικής διαδικασίας, η προσφεύγουσα προβάλλει διάφορες παραβάσεις ουσιώδους τύπου. Με το συμπληρωματικό δικόγραφο, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αντίθετα προς τις επιταγές του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, η κοινοποιηθείσα απόφαση ούτε υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Επιτροπής ούτε κυρώθηκε εμπροθέσμως από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα. Επιπλέον, δεν κοινοποιήθηκε έγκυρα κατά την έννοια του άρθρου 191 της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 16, τρίτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού. Η προσφεύγουσα προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι παραβίασε την αρχή κατά την οποία δεν επιτρέπεται η αλλοίωση των πράξεων των κοινοτικών αρχών μετά την έκδοσή τους, καθόσον τροποποίησε την απόφαση μετά την επίσημη ημερομηνία εκδόσεώς της. Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι παραβίασε την αρχή της συλλογικότητας. Υπογραμμίζει ότι, αντίθετα προς τις επιταγές του άρθρου 4 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, η συζήτηση του σχεδίου της αποφάσεως δεν αναβλήθηκε, μολονότι τουλάχιστον ένα από τα μέλη της ζήτησε μια αναβολή ώστε να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει προσηκόντως τον φάκελο ο οποίος του είχε διαβιβασθεί καθυστερημένα. Τέλος, η προσφεύγουσα επικαλείται την παρα-

βίαση των δικαιωμάτων άμυνας και του άρθρου 6 της Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθόσον η Επιτροπή, αφενός, χρησιμοποίησε έγγραφα που δεν είχαν γνωστοποιηθεί ή είχαν ελλιπώς γνωστοποιηθεί — ιδίως, τα παραρτήματα II.25 και II.34 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, τα οποία είχαν εν μέρει περικοπεί — και, αφετέρου, της είχε αρνηθεί την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που περιείχαν στοιχεία χρήσιμα για την άμυνά της.

32 Με τη δεύτερη ομάδα λόγων ακυρώσεως, η προσφεύγουσα επικαλείται παράβαση των άρθρων 85 και 190 της Συνθήκης ΕΟΚ, των κανόνων περί διεξαγωγής και βάρους της αποδείξεως και παραβίαση της αρχής της ισότητας, καθόσον οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και οι νομικές εκτιμήσεις στις οποίες στηρίζεται η απόφαση είναι εσφαλμένες. Τέλος, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το επιβληθέν πρόστιμο είναι υπέρμετρο, δεδομένου ότι το ύψος του υπερβαίνει τη βαρύτητα της προσαπτόμενης παραβάσεως και, επιπλέον, η επιβολή του δεν είναι νομίμως αιτιολογημένη.

33 Το Πρωτοδικείο κρίνει σκόπιμο να προβεί, κατ' αρχάς, στην εξέταση του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, καθόσον η Επιτροπή χρησιμοποίησε έγγραφα που δεν είχαν ανακοινωθεί στην προσφεύγουσα και αρνήθηκε να της επιτρέψει την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που περιείχαν στοιχεία χρήσιμα για την άμυνά της.

Επί του λόγου περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας λόγω της φερομένης χρησιμοποιήσεως από την Επιτροπή εγγράφων που δεν είχαν ανακοινωθεί στην προσφεύγουσα και της αρνήσεως της Επιτροπής να της επιτρέψει την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα περιέχοντα στοιχεία χρήσιμα για την άμυνά της

Επιχειρήματα των διαδίκων

34 Παραπέμποντας στις επιστολές της 20ής Σεπτεμβρίου και της 17ης Οκτωβρίου 1990, τις οποίες απηύθυνε στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διοικητικής

διαδικασίας και τις οποίες επισυνάπτει στο δικόγραφο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε, προς έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, έγγραφα τα οποία δεν της είχε κοινοποιήσει. Πολλά όμως από τα μη κοινοποιηθέντα έγγραφα ή από τα χωρία τα οποία είχε απαλείψει η Επιτροπή περιείχαν στοιχεία χρήσιμα για την άμυνά της. Όπως προκύπτει από την από 17 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 12), πρόκειται, μεταξύ άλλων, για έξι έγγραφα τα οποία δεν της διαβιβάστηκαν. Ακόμη κι αν υποτεθεί ότι τα έγγραφα αυτά έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα — γεγονός το οποίο αμφισβητεί —, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι το επαγγελματικό απόρρητο έπρεπε να είχε υποχωρήσει έναντι των απαιτήσεων που απορρέουν από τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας.

35 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει, αφενός, ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε στοιχεία τα οποία γνωστοποίησε μόνο στην ICI, είτε επισυνάπτοντάς τα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων είτε κατά την ακρόαση στην οποία η προσφεύγουσα δεν συμμετέσχε, και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή επέλεξε από τον φάκελο τα έγγραφα που συνηγορούν υπέρ της απόψεώς της ενώ κράτησε για τον εαυτό της τα στοιχεία που την αντιστρατεύονται, γεγονός που, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, την εμπόδισε να καταρτίσει την άμυνά της. Έτσι, το σύνολο των παραρτημάτων της ανακοινώσεως των αιτιάσεων που φέρουν την ένδειξη V, σχετικά με την προσαπτόμενη στην ICI καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως, δεν της ανακοινώθηκε. Ωστόσο, η διαβίβαση από την ICI, κατά τη διάρκεια της παρούσας ένδικης διαδικασίας, ορισμένων εγγράφων επιβεβαίωσε ότι τα παραρτήματα αυτά περιείχαν πολλά έγγραφα τα οποία στήριζαν την άποψη της προσφεύγουσας. Από μια πρόχειρη εξέταση προκύπτει ότι οκτώ από τα έγγραφα αυτά ανασκευάζουν τους ισχυρισμούς της Επιτροπής (υπόμνημα απαντήσεως, σ. 12, και υποσημειώσεις 9, 33 και 43). Η προσφεύγουσα επικρίνει το γεγονός ότι καμία από τις επιχειρήσεις δεν είχε πρόσβαση στα έγγραφα που είχαν ληφθεί από την άλλη, πράγμα που είχε ως συνέπεια ότι η καθεμία εξαρτώνταν από την καλή θέληση της άλλης για να αποδείξει τους αμυντικούς της ισχυρισμούς.

36 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι από τη σύγκριση του εγγράφου II.34 με το έγγραφο V.40, στο οποίο διατυπώνεται το ίδιο κείμενο εκτενέστερα, αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή επέλεξε από τα έγγραφα τα μέρη που συνηγορούσαν υπέρ της απόψεώς της, για να «κατασκευάσει» μια υπόθεση.

37 Όσον αφορά τα έγγραφα X.1 έως X.11, τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή κατά την ακρόαση στο πλαίσιο της κατά της ICI διαδικασίας, η προσφεύγουσα

παραδέχεται, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι με την από 17 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της είχε δηλώσει ότι τα έγγραφα αυτά δεν παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ωστόσο, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η δήλωση αυτή δεν σημαίνει ότι τα εν λόγω έγγραφα δεν την ενδιέφεραν καθόλου ούτε ότι παραιτήθηκε από το δικαίωμά της να επικαλεστεί την παράλειψη ανακοινώσεώς τους.

38 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, σε μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, έχει σημασία να κοινοποιούνται τα ίδια έγγραφα σε καθέναν από τους συμμετέχοντες στη φερόμενη σύμπραξη. Δεν εναπόκειται στην Επιτροπή να εκτιμήσει αν ένα έγγραφο είναι ή όχι χρήσιμο για την άμυνα του ενός ή του άλλου εμπλεκομένου στη διαδικασία. Πράγματι, η απόφαση που θα ληφθεί όσον αφορά την ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ δύο επιχειρήσεων είναι αδιαίρετη έναντι των φερομένων ως εμπλεκομένων στη σύμπραξη. Δεν είναι νοητό το ένα μέρος να συμμετέχει στη σύμπραξη και το άλλο όχι. Επομένως, εάν η Επιτροπή φρονούσε, εν προκειμένω, ότι ορισμένα έγγραφα είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα, όφειλε είτε να τα αγνοήσει είτε να τα κοινοποιήσει σε καθένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

39 Στο πλαίσιο ενός άλλου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, με το δικόγραφο της προσφυγής της, ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να υποστηρίζει ότι το εμπόριο μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της ηπειρωτικής Ευρώπης ήταν δυνατό και ταυτόχρονα να διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα και η ICI είχαν στεγανοποιήσει η καθεμιά την αγορά της με τις πρακτικές τις οποίες η Επιτροπή καταδίκασε δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης (σ. 47 του δικογράφου της προσφυγής, όπου η προσφεύγουσα παραπέμπει στις υποθέσεις T-32/91 και T-37/91).

40 Όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, από την αλληλογραφία που αντάλλαξε με την προσφεύγουσα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας προκύπτει ότι η αιτίαση που αφορά τη φερόμενη χρησιμοποίηση και μη κοινοποιηθέντων εγγράφων έχει καταστεί άνευ αντικειμένου για την ίδια την προσφεύγουσα. Εν πάση περιπτώσει, η προσβαλλόμενη απόφαση — την οποία και μόνον αφορά η υπό κρίση υπόθεση — δεν στηρίζεται σε κανένα έγγραφο το οποίο δεν είχε προηγουμένως κοινοποιηθεί στην προσφεύγουσα.

41 Όσον αφορά τη φερόμενη παράλειψη ανακοινώσεως εγγράφων ευνοϊκών για την άμυνα της προσφεύγουσας, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα έγγραφα που

ανέφερε συναφώς η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία — έγγραφα που είχαν ληφθεί από τα γραφεία της ICI — δεν προσκομίστηκαν, κατόπιν αιτήσεως της ICI. Τα παραρτήματα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων που φέρουν την ένδειξη V, από τα οποία προέρχονται τα έγγραφα που επικαλείται συναφώς η προσφεύγουσα, δεν αφορούν την παρούσα υπόθεση, αλλά περιέχουν τα έγγραφα στα οποία βασίζεται η απόφαση που αφορά την από μέρους της ICI καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεώς της. Τα έγγραφα στα οποία βασίζεται η υπό κρίση απόφαση είναι τα παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη II· τα εν λόγω έγγραφα κοινοποιήθηκαν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο στην προσφεύγουσα και στην ICI. Εάν τώρα η ICI εκτιμά ότι ορισμένα από τα έγγραφα που ελήφθησαν από τα γραφεία της δεν έχουν πλέον εμπιστευτικό χαρακτήρα έναντι της προσφεύγουσας, γι' αυτή την αλλαγή στάσεως δεν μπορούν να αποδοθούν ευθύνες στην Επιτροπή. Η συμπεριφορά μάλιστα της ICI και της προσφεύγουσας στο ζήτημα αυτό συνιστά μια πραγματική απόπειρα καταστρατηγήσεως των διαδικαστικών κανόνων του κανονισμού 17.

42 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, σ' αυτό το πλαίσιο, τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας πρέπει, το πολύ, να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προς στήριξη της προσφυγής, ώστε να εκτιμηθούν στο πλαίσιο της εξετάσεως της ουσίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι η Επιτροπή βρίσκεται σε θέση αμυνομένου ενώπιον του Πρωτοδικείου, εκείνη είναι που θα μπορούσε να επικαλεστεί την προστασία των δικαιωμάτων της άμυνας. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών επιβάλλει τα επιχειρήματα τα οποία στηρίζει η προσφεύγουσα σε έγγραφα προσκομισθέντα μόλις στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως να κρίνονται απαράδεκτα.

43 Απαντώντας σε διάφορες γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή εξήγησε ότι τα έγγραφα που έλαβαν οι ελεγκτές της στο πλαίσιο των επιτοπίων ελέγχων από τους παραγωγούς ανθρακικού νατρίου συνθέτουν περίπου 60 φακέλους οι οποίοι έχουν ταξινομηθεί κατά παραγωγό με βάση τον τόπο όπου συνελέγησαν τα έγγραφα, ενώ οι φάκελοι 39 έως 49 περιέχουν τα έγγραφα που προέρχονται από την ICI. Άλλη μια δεκάδα φακέλων περιέχει τα έγγραφα που προσκομίστηκαν σε απάντηση των αιτήσεων παροχής πληροφοριών. Ενόψει του αριθμού των παραγωγών και του πολυσύνθετου χαρακτήρα των εγγράφων, η Επιτροπή δεν τα υποδιαίρεσε σε μια κατηγορία του «άρθρου 85» και μια κατηγορία «άρθρο 86».

44 Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας υποθέσεως Τ-36/91, η οποία συνεκδικάζεται με την παρούσα υπόθεση προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι ταξινόμησε τα έγγραφα που συγκέντρωσε κατά την έρευνά της με τον ακόλουθο τρόπο:

i) φάκελος 1: εσωτερικά έγγραφα, όπως σχέδια αποφάσεων,

ii) φάκελοι 2 έως 14: Solvay, Βρυξέλλες,

iii) φάκελοι 15 έως 19: Rhône-Poulenc,

iv) φάκελοι 20 έως 23: CFK,

v) φάκελοι 24 έως 27: Deutsche Solvay Werke,

vi) φάκελοι 28 έως 30: Matthes & Weber,

vii) φάκελοι 31 έως 38: Akzo,

viii) φάκελοι 39 έως 49: ICI,

ix) φάκελοι 50 έως 52: Solvay Ισπανίας,

x) φάκελοι 53 έως 58: «Akzo II» (νέα έρευνα),

xi) φάκελος 59: έρευνα στα γραφεία των Ισπανών παραγωγών και νέα έρευνα στη Solvay Βρυξελλών.

xii) Υπάρχουν δέκα ακόμη φάκελοι που περιέχουν τις επιστολές που αντηλλάγησαν δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17.

45 Η Επιτροπή προσέθεσε ότι, όπως προκύπτει εκ πείρας, μετά από μια πρώτη εξέταση τα περισσότερα έγγραφα δεν παρουσιάζουν περαιτέρω ενδιαφέρον για τη διερεύνηση της υποθέσεως. Πράγματι, κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου, οι υπάλληλοι της Επιτροπής δεν έχουν ούτε τον χρόνο ούτε τα μέσα να προβούν σε αυστηρή επιλογή των εγγράφων που τους εμφανίζονται, ο μόνος δε περιορισμός είναι τα έγγραφα αυτά να εμπίπτουν στο αντικείμενο του ελέγχου. Μόνο τα έγγραφα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον είναι εκείνα στα οποία θα στηριχθούν οι αιτιάσεις.

46 Η Επιτροπή υπενθύμισε ότι το παράρτημα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων συγκέντρωνε, εν προκειμένω, το σύνολο των εγγράφων στα οποία στηρίζονταν οι αιτιάσεις. Αυτό το σύνολο συναποτελεί «τον φάκελο». Περιλαμβάνει δε περισσότερα του ενός τμήματα. Το τμήμα V αναφέρεται σε διαδικασία κινηθείσα κατά της ICI δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης, η οποία δεν αφορά την προσφεύγουσα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η προσφεύγουσα δεν έλαβε αντίγραφο των παραρτημάτων που αφορούν το πέμπτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και για τον οποίο της δόθηκε μερική μόνο πρόσβαση

σε ορισμένα εσωτερικά έγγραφα της ICI που αφορούν το δεύτερο μέρος. Από τούτο, ωστόσο, δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή τής αρνήθηκε την πρόσβαση στο φάκελο. Αντιθέτως, ο φάκελος που κοινοποιήθηκε με τη μορφή παραρτήματος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων παρέσχε αναμφισβήτητα στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αμυνθεί αποτελεσματικά κατά των αιτιάσεων που έχουν διατυπωθεί εναντίον της.

47 Επιπλέον, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η προσφεύγουσα δεν υποστήριξε σε κανένα σημείο του δικογράφου της προσφυγής της ότι η Επιτροπή όφειλε να της δώσει τη δυνατότητα να εξετάσει τα έγγραφα που αφορούσαν την ICI. Ούτε ζήτησε ποτέ η προσφεύγουσα, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, από την Επιτροπή να της δοθεί η δυνατότητα να εξετάσει τα έγγραφα που αφορούσαν γενικά την ICI ή τα παραρτήματα που αφορούσαν ειδικά το πέμπτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε, με τα υπομνήματά της, ως λόγο για την «παθητική εμπορική της συμπεριφορά» ενδεχόμενη δεσπόζουσα θέση της ICI.

48 Η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι παρέσχε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να λάβει γνώση όλων των αποδεικτικών στοιχείων που περιέχονταν στον φάκελο. Επιπλέον, τα παραρτήματα σχετικά με το δεύτερο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων περιέχουν κι άλλες πληροφορίες πέραν των αποδεικτικών της κατηγορίας εγγράφων. Όσον αφορά τα ενδεχόμενα στοιχεία προς απόκρουση της κατηγορίας ή τα οποία είναι καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο κρίσιμα για την άμυνα της προσφεύγουσας, η Επιτροπή δεν μπορεί να κατηγορηθεί ότι προέβη σε επιλεκτική και αυθαίρετη διαλογή. Η προσφεύγουσα δεν παρέσχε καμία ένδειξη, ούτε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ούτε στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου έγγραφης διαδικασίας, που να δικαιολογεί μια τέτοια υπόνοια (απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Απριλίου 1993, T-65/89, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-389, σκέψη 35). Κατά τα λοιπά, τόσο οι διατάξεις του άρθρου 20, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, όσο και τα ρητά αιτήματα της ICI που σκοπούσαν στην αυστηρή τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα του συνόλου των εμπορικών της εγγράφων αποτέλεσαν ένα διττό εμπόδιο για την κοινοποίηση των πληροφοριών αυτών στην προσφεύγουσα.

49 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα παραδέχθηκε ότι δεν ζήτησε από την Επιτροπή, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, να της επιτρέψει την απεριόριστη πρόσβαση στον φάκελο. Εξήγησε ότι γνώριζε με βεβαιότητα ότι η Επιτροπή θα αρνιόταν να της επιτρέψει την πρόσβαση αυτή,

όπως άλλωστε την είχε αρνηθεί στην ICI, η οποία είχε υποβάλει σχετικό αίτημα. Η προσφεύγουσα προσέθεσε ότι, κατά τις κείμενες διατάξεις, στην Επιτροπή εναπόκειται να επιτρέψει, με δική της πρωτοβουλία, στις επιχειρήσεις την πρόσβαση στα έγγραφα που έχει στην κατοχή της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του παραδεκτού και του περιεχομένου του λόγου ακυρώσεως

50 Σύμφωνα με το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που ήταν εφαρμοστέο κατά την άσκηση της προσφυγής, πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετασθεί εάν το δικόγραφο της προσφυγής περιέχει συνοπτική έκθεση του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας.

51 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, με το δικόγραφο της προσφυγής, ότι η Επιτροπή, αφενός, χρησιμοποίησε εναντίον της μη κοινοποιηθέντα έγγραφα και, αφετέρου, δεν της διαβίβασε ή της διαβίβασε κατά τρόπο ελλιπή άλλα έγγραφα που περιείχαν στοιχεία υπέρ αυτής. Συναφώς, η προσφεύγουσα παραπέμπει στην από 17 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της (παράρτημα 9 του δικογράφου της προσφυγής), με την οποία προσήπτε στην Επιτροπή ότι είχε παραλείψει να θέσει στη διάθεσή της έξι έγγραφα προερχόμενα από την ICI. Σύμφωνα με την επιστολή αυτή, ένα από τα εν λόγω έγγραφα, το οποίο έφερε τον αριθμό 000320, είχε χρησιμοποιηθεί και κατά της ICI στην κινηθείσα δυνάμει του άρθρου 86 διαδικασία, δεδομένου ότι αντιστοιχεί προς τη σελίδα 3 του εγγράφου V.9. Προσκομίζοντας φωτοαντίγραφο του εγγράφου αυτού, επιγραφόμενο «Appendix V.9», η προσφεύγουσα προέβαλε, σιωπηρώς βέβαια, την αιτίαση ότι η Επιτροπή παραγνώρισε το γεγονός ότι ένα από τα έγγραφα που έφεραν την ένδειξη V ήταν χρήσιμο για την άμυνά της.

52 Άλλα έγγραφα τα οποία μνημονεύονται στην εν λόγω επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1990 και, έπειτα, στο δικόγραφο της προσφυγής είναι έγγραφα προερχόμενα από την ICI, των οποίων η Επιτροπή έλαβε μεν φωτοαντίγραφα, αλλά τα οποία δεν επισυνήψε σε καμία από τις ανακοινώσεις των αιτιάσεων. Τούτο υπογραμμίστηκε από την ICI στο σημείο 8 των παρατηρήσεων που υπέβαλε κατά την ακρόαση (παράρτημα 5 του δικογράφου της προσφυγής της ICI στην

υπόθεση Τ-36/91, σ. 14 έως 19), η δε προσφεύγουσα παρέπεμψε ρητά στο χωρίο αυτό (σ. 1 της επιστολής της 17ης Οκτωβρίου 1990). Επομένως, και η προσφεύγουσα διαμαρτυρήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου για τον λόγο ότι η Επιτροπή παραγνώρισε την κρισιμότητα για την άμυνά της ορισμένων εγγράφων που είχαν ληφθεί από τα γραφεία της ICI, τα οποία δεν περιελήφθησαν στη συνέχεια στους φακέλους των διαφόρων υποθέσεων.

53 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, αντίθετα προς τις αμφιβολίες που εκφράστηκαν από την Επιτροπή, τα στοιχεία αυτά πληρούν την προϋπόθεση της συνοπτικής εκθέσεως του λόγου ακυρώσεως. Το ίδιο το δικόγραφο της προσφυγής περιέχει έκθεση των βασικών αιτιάσεων κατά της Επιτροπής, των οποίων το περιεχόμενο καθίσταται ακόμη σαφέστερο, εάν εξεταστούν υπό το φως των επιχειρημάτων σχετικά με τη φερόμενη αντίφαση μεταξύ της διαδικασίας που έχει κινηθεί δυνάμει του άρθρου 85 και των διαδικασιών που έχουν κινηθεί δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης (βλ. ανωτέρω σκέψη 39)· σύμφωνα με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή, παραγνωρίζοντας την αντίφαση αυτή, παραγνώρισε επίσης την αποδεικτική αξία των εγγράφων της ICI (εκείνων που έφεραν την ένδειξη V καθώς και ορισμένων άλλων) για την άμυνα της προσφεύγουσας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως έχει διευκρινιστεί επαρκώς με το δικόγραφο της προσφυγής, ακόμη κι αν δεν ληφθεί υπόψη η συνημμένη σ' αυτό επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1990. Η επιστολή περιέχει πρόσθετα επιχειρήματα, τα οποία ωστόσο δεν είναι απαραίτητα για μια συνοπτική έκθεση του λόγου ακυρώσεως. Συνεπώς, το δικόγραφο της προσφυγής πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 38, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

54 Επομένως, ενόψει των προεκτεθέντων, προκύπτει ότι ο λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει τρία σκέλη, και συγκεκριμένα, πρώτον, τη χρησιμοποίηση από την Επιτροπή ορισμένου αριθμού αποδεικτικών της κατηγορίας εγγράφων (των εγγράφων Χ.1 έως Χ.11), τα οποία δεν είχαν διαβιβαστεί στην προσφεύγουσα ως παραρτήματα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων· δεύτερον, την παράλειψη ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα των εγγράφων που έφεραν την ένδειξη V και ήταν συνημμένα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στην ICI δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης, μολονότι η σχέση μεταξύ της παραβάσεως που προσάπτεται βάσει του άρθρου 86 και εκείνης που προσάπτεται βάσει του άρθρου 85 τα καθιστούσαν κρίσιμα για την άμυνα της προσφεύγουσας εν προκειμένω· τρίτον, την παράλειψη ανακοινώσεως άλλων εγγράφων προερχομένων από την ICI, τα οποία μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα της προσφεύγουσας, στο μέτρο που μια απόφαση σχετικά με την ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ δύο μερών είναι αδιαίρετη έναντι των μερών αυτών.

Επί της ουσίας

i) Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, περί χρησιμοποιήσεως από την Επιτροπή αποδεικτικών της κατηγορίας εγγράφων που δεν είχαν κοινοποιηθεί στην προσφεύγουσα

55 Όσον αφορά τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της ακροάσεως της ICI (τα έγγραφα Χ.1 έως Χ.11), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι χρησιμοποιήθηκαν για την πειστικότερη απόδειξη του βασίμου της αιτιάσεως που διατυπώθηκε κατά της προσφεύγουσας και της ICI περί συμμετοχής τους σε εναρμονισμένη πρακτική, με τη διευκρίνιση ότι τα έγγραφα Χ.8 και Χ.9 περιέχουν τα πλήρη κείμενα των εγγράφων ΙΙ.12 και ΙΙ.17, στα οποία έχουν γίνει περικοπές. Ωστόσο, όπως ισχυρίστηκε η προσφεύγουσα με την προαναφερθείσα επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1990, χωρίς να αντικρουστεί ως προς το ζήτημα αυτό από την Επιτροπή, τα επίμαχα έγγραφα δεν της κοινοποιήθηκαν από την ICI κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Παρ' όλα αυτά, η προσφεύγουσα δήλωσε ρητά, με την εν λόγω επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 1990, ότι «τα έγγραφα αυτά φαίνονται να παρουσιάζουν περιορισμένο ενδιαφέρον», πράγμα όμως που δεν σημαίνει, κατά την άποψη της προσφεύγουσας (σ. 11 του υπομνήματος απαντήσεως), ότι θέλησε να παραιτηθεί από το δικαίωμα επικλήσεως αυτής της παραλείψεως κοινοποιήσεως.

56 Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ορισμένα από τα έγγραφα αυτά αναφέρονται ρητά στις σχέσεις μεταξύ της προσφεύγουσας, την οποία μνημονεύουν, και της ICI. Το έγγραφο Χ.2 αναφέρει τα εξής: «They have not grasped our relationships and likely reaction from Solvay ... since the takeover of Stauffer.» («Δεν έχουν κατανοήσει τις σχέσεις μας και την πιθανή αντίδραση της Solvay (...) αφότου ανελήφθη ο έλεγχος της Stauffer»). Ομοίως, στα έγγραφα Χ.6 και Χ.7 σχολιάζονται οι «relationship» (σχέσεις) της ICI με την προσφεύγουσα. Το έγγραφο Χ.10 περιέχει μια φράση η οποία είναι τουλάχιστον διφορούμενη: «Solvays reaction to any ICI initiative involving a US partner is uncertain and would need testing through the appropriate channels» («Η αντίδραση της Solvay σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία της ICI στην οποία θα εμπλέκεται κάποιος εταίρος από τις ΗΠΑ είναι αβέβαια και θα έπρεπε να δοκιμαστεί με τα κατάλληλα μέσα»). Το έγγραφο Χ.11 περιέχει μια «εμπιστευτική» έκθεση σχετικά με μια σύσκεψη που

πραγματοποιήθηκε μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI στις 14 Απριλίου 1987, κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκαν ορισμένες τιμές και η παύση της λειτουργίας βιομηχανικών μονάδων. Από αυτή τη συνοπτική εξέταση των εγγράφων αποδεικνύεται ότι πρόκειται για αποδεικτικά της κατηγορίας έγγραφα που στηρίζουν την αιτίαση περί εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI.

57 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί εάν ο τρόπος ενέργειας της Επιτροπής συνάδει με τον αναγκαίο σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας. Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η Επιτροπή, με το από 1ης Οκτωβρίου 1990 έγγραφό της, υποθέτοντας ότι η προσφεύγουσα είχε στο μεταξύ λάβει από την ICI ένα περικομμένο αντίγραφο των εγγράφων, της έταξε προθεσμία δύο εβδομάδων για να υποβάλει τις τυχόν παρατηρήσεις της. Η προσφεύγουα απάντησε, στις 17 Οκτωβρίου 1990, ότι δεν είχε λάβει τα έγγραφα, αλλά ότι τα έγγραφα αυτά «φαίνονταν πράγματι να παρουσιάζουν περιορισμένο ενδιαφέρον». Παρά την απάντηση αυτή της προσφεύγουσας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα επίμαχα έγγραφα δεν μπορεί να έχασαν τον χαρακτήρα τους ως αποδεικτικών της κατηγορίας εγγράφων για τον λόγο ότι ο δικηγόρος της προσφεύγουσας, με ένα διφορούμενο σχόλιο, εξέφερε γνώμη σχετικά με το ενδιαφέρον που «φαίνονταν να παρουσιάζουν» τα έγγραφα. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η Επιτροπή να όφειλε να προβεί, σύμφωνα με τα άρθρα 2, παράγραφος 3, και 4 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), σε μια συμπληρωματική ρητή ανακοίνωση των αιτιάσεων.

58 Ωστόσο, κι αν ακόμη η χρησιμοποίηση των επίμαχων εγγράφων έπρεπε να χαρακτηριστεί παράνομη λόγω προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας, ένα τέτοιο διαδικαστικό ελάττωμα θα συνεπαγόταν, εν προκειμένω, μόνο τον αποκλεισμό της χρησιμοποιήσεως των εγγράφων αυτών ως αποδεικτικών μέσων. Ο αποκλεισμός αυτός, όχι μόνο δεν θα συνεπαγόταν την ολική ακύρωση της αποφάσεως, αλλά επιπλέον θα είχε σημασία μόνο στο μέτρο που η σχετική αιτίαση της Επιτροπής μπορούσε να αποδειχθεί μόνον με τα έγγραφα αυτά (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1983, υπόθεση 107/82, AEG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 24 έως 30). Έτσι, το ζήτημα αυτό ανάγεται σε άλλους λόγους ακυρώσεως, σχετικούς με το βάσιμο των εκτιμήσεων των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή. Συνεπώς, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθεί.

ii) Επί του δευτέρου και τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, περί μη ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα εγγράφων που φέρουν την ένδειξη V και άλλων εγγράφων προερχομένων από την ICI

59 Όσον αφορά το ζήτημα της προσβάσεως στα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V και σε άλλα έγγραφα που ήταν ενδεχομένως χρήσιμα για την άμυνα της προσφεύγουσας, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, κατ' αρχάς, ότι, στις υποθέσεις ανταγωνισμού, η πρόσβαση στον φάκελο σκοπεί να δώσει στους αποδέκτες μιας ανακοινώσεως αιτιάσεων τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της Επιτροπής, προκειμένου να μπορέσουν να εκφέρουν λυσιτελώς τη γνώμη τους, βάσει των στοιχείων αυτών, επί των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Η πρόσβαση στον φάκελο εντάσσεται, επομένως, στις διαδικαστικές εγγυήσεις που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 18ης Δεκεμβρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-10/92, T-11/92, T-12/92 και T-15/92, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2667, σκέψη 38, και της 1ης Απριλίου 1993, υπόθεση T-65/89, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-389, σκέψη 30). Ο δε σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία δυνάμενη να καταλήξει σε επιβολή κυρώσεων αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου που πρέπει να τηρείται σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν πρόκειται για διαδικασία διοικητικού χαρακτήρα. Ο πραγματικός σεβασμός της γενικής αυτής αρχής απαιτεί να παρέχεται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και συνθηκών που επικαλείται η Επιτροπή (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, υπόθεση 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψεις 9 έως 11).

60 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει, επομένως, να εξετάζεται ενόψει των ιδιαιτέρων περιστάσεων κάθε περιπτώσεως, καθόσον εξαρτάται ουσιωδώς από τις αιτιάσεις που έκρινε αποδεδειγμένες η Επιτροπή για να θεμελιώσει την παράβαση που προσάπτει στην οικεία επιχείρηση. Προκειμένου, επομένως, να εξακριβωθεί το βάσιμο του δεύτερου και του τρίτου σκέλους του επίμαχου λόγου ακυρώσεως, πρέπει να εξεταστούν οι ουσιαστικές αιτιάσεις που έκρινε αποδεδειγμένες η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και με την προσβαλλόμενη απόφαση.

Επί των αιτιάσεων και των αποδεικτικών μέσων που δέχθηκε η Επιτροπή

61 Συναφώς, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι η κατηγορία που διατυπώνεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: από την 1η Ιανουαρίου 1973 τουλάχιστον, η προσφεύγουσα και η ICI συμμετείχαν σε μια εναρμονισμένη πρακτική, καθόσον εξακολουθούσαν, κατόπιν συνεννοήσεως, να τηρούν μια προγενέστερη σύμπραξη ορίζουσα τους αντίστοιχους γεωγραφικούς χώρους πωλήσεών τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου, αποφεύγοντας τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Η Επιτροπή παραδέχθηκε ότι δεν έχει στην κατοχή της άμεσες αποδείξεις για την ύπαρξη ρητής συμφωνίας μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI, εκτιμά όμως ότι υφίστανται άφθονες αποδείξεις για την ύπαρξη συμπαιγνίας, από τις οποίες μπορεί να συναχθεί ότι η αρχική σύμπραξη, και συγκεκριμένα μια συμφωνία επονομαζόμενη «Page 1000», συναφθείσα το 1949, εξακολούθησε να εφαρμόζεται με τη μορφή εναρμονισμένης πρακτικής. Πράγματι, από τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτουν τα ακόλουθα:

— η προσφεύγουσα και η ICI εξακολούθησαν να διατηρούν σχέσεις πλήρους συνεργασίας, οι οποίες χαρακτηρίζουν μάλλον συνεταίρους παρά ανταγωνιστές, με σκοπό τον συντονισμό της συνολικής στρατηγικής τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου και την αποφυγή οποιασδήποτε συγκρούσεως συμφερόντων μεταξύ τους·

— βάση των διαρκών αυτών σχέσεων ήταν η διατήρηση των εμπορικών πολιτικών που χρονολογούνταν από την εποχή της εταιρίας Brunner, Mond & Co., δηλαδή η αμοιβαία αναγνώριση αποκλειστικών σφαιρών δραστηριοτήτων. Μολονότι η προγενέστερη σύμπραξη έληξε τυπικά με ανταλλαγή επιστολών της 12ης Οκτωβρίου 1972, οι σχέσεις αυτές συνεχίστηκαν, δεδομένου ότι κανένα από τα μέρη δεν ανταγωνίστηκε το άλλο στη δική του αγορά εντός της Κοινότητας.

62 Πάντοτε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή θεώρησε ως «μια άλλη σημαντική πλευρά των στενών εμπορικών σχέσεων» μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI την ύπαρξη συμφωνιών «συμπαραγωγού» ή «αγοράς προς

μεταπώληση», οι οποίες σκοπούσαν να βοηθήσουν την ICI να ανταπεξέλθει στις ανειλημμένες υποχρεώσεις παραδόσεως κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1983 και 1989. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεώρησε ότι οι συμφωνίες αυτές συνιστούσαν, αφ' εαυτών, χωριστές παραβάσεις.

63 Πρέπει να προστεθεί ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι πάγιο χαρακτηριστικό της αγοράς του ανθρακικού νατρίου της Δυτικής Ευρώπης ήταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο, η κατάτμησή της που στηριζόταν σε εθνικές θεωρήσεις· συγκεκριμένα, οι παραγωγοί έτειναν να συγκεντρώνουν τις πωλήσεις τους στα κράτη μέλη όπου διέθεταν παραγωγικές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα, ούτε η προσφεύγουσα ούτε κανένας άλλος παραγωγός της Κοινότητας πραγματοποιούσε εισαγωγές, με τις οποίες θα μπορούσε να ανταγωνιστεί την ICI στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επρόκειτο για τη λεγόμενη αρχή της «εσωτερικής αγοράς» (home market). Έτσι, οι σχέσεις μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI πρέπει να αξιολογηθούν υπό το φως των εγγράφων που αφορούν ή προέρχονται από ορισμένους άλλους παραγωγούς, από τα οποία προκύπτει ότι, επί σειρά ετών, όλοι οι παραγωγοί ανθρακικού νατρίου στην Κοινότητα εδέχοντο την αρχή αυτή, η οποία, άλλωστε, εξακολουθούσε να ισχύει για την προσφεύγουσα και την ICI το 1982. Η Επιτροπή προσέθεσε ότι, μολονότι υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι η προσφεύγουσα και η Akzo συνήψαν το 1982 μια συμφωνία σχετικά με τις δραστηριότητες της Akzo στον τομέα του ανθρακικού νατρίου στη Γερμανία (παράρτημα II.21 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), τα στοιχεία αυτά δεν θεωρήθηκαν επαρκή για να δικαιολογήσουν την κίνηση διαδικασίας του άρθρου 85 της Συνθήκης κατά της προσφεύγουσας και της Akzo.

64 Προς απόδειξη των αιτιάσεων αυτών, η Επιτροπή συνήψε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων που απηύθυνε στην προσφεύγουσα σειρά εγγράφων που έφεραν την ένδειξη II. Μόνο τρία από τα έγγραφα αυτά (II.33, II.34 και II.36) είναι, τουλάχιστον εν μέρει, όμοια με τα έγγραφα τα οποία φέρουν την ένδειξη V και τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στη διαδικασία που κινήθηκε κατά της ICI δυνάμει του άρθρου 86 (V.32, V.40 και V.41). Επομένως, όλα τα λοιπά έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V δεν κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα.

65 Όσον αφορά, δεύτερον, τις αιτιάσεις που κρίθηκαν αποδεδειγμένες με την προσβαλλόμενη απόφαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 της αποφάσεως, η εναρμονισμένη πρακτική διήρκεσε από την 1η Ιανουαρίου 1973 μέχρι τον χρόνο κινήσεως της διαδικασίας τουλάχιστον. Προς απόδειξη της εναρμονισμένης αυτής πρακτικής, η απόφαση (παράγραφος 58) στηρίζεται,

κατ' ουσίαν, στον συνδυασμό επτά παραγόντων. Από το εν λόγω χωρίο της αποφάσεως προκύπτει, όπως διευκρινίστηκε από την ίδια την Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι οι παράγοντες αυτοί μπορούν να συνοψιστούν στα εξής τέσσερα στοιχεία:

— η προσφεύγουσα και η ICI δεν άσκησαν εμπόριο ανθρακικού νατρίου πέραν της Μάγχης καθ' όλο το υπό κρίση χρονικό διάστημα, δηλαδή επί δεκαέξι έτη και πλέον, ως αποτέλεσμα της πολιτικής του κάθε παραγωγού,

— η έλλειψη ανταγωνισμού συμπίπτει απόλυτα με τους όρους των διακανονισμών που είχαν συναφθεί προγενέστερα μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI, τελευταία με τη λεγόμενη συμφωνία «Page 1000» του 1949, της οποίας η τυπική λύση δεν προκάλεσε καμία μεταβολή στην πρακτική καταμερισμού των αγορών,

— συνήφθησαν και τέθηκαν σε εφαρμογή συμφωνίες «αγοράς προς μεταπώληση», οι οποίες συνίσταντο στην παράδοση ανθρακικού νατρίου από την προσφεύγουσα στην ICI κατά το χρονικό διάστημα από το 1983 έως το 1989 και οι οποίες είναι «ενδεικτικά» στοιχεία (βλ. υποσημείωση 1 της παραγράφου 58 της αποφάσεως),

— υπήρχαν συχνές επαφές μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI με σκοπό τον συντονισμό της στρατηγικής τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου.

— Περί της άμυνας της προσφεύγουσας

66 Προκειμένου να εξακριβωθεί εάν παραβλάφθηκαν οι δυνατότητες άμυνας της προσφεύγουσας κατά των αιτιάσεων αυτών, πρέπει να υπομνηστεί, κατ' αρχάς, ότι χαρακτηριστικό της εναρμονισμένης πρακτικής είναι ότι αντικαθιστά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, η οποία μειώνει την αβεβαιότητα που έχει κάθε επιχείρηση σχετικά με τη συμπεριφορά που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της. Εάν η αβεβαιότητα αυτή δεν μειώνεται, δεν υφίσταται εναρμονισμένη πρακτική (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-89/95, C-104/85,

C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψεις 62 έως 65).

67 Όσον αφορά την άμυνα της προσφεύγουσας, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, κατ' ουσίαν, ότι η συμπεριφορά της εξηγείται από την αυτονομία της εμπορικής της πολιτικής και, συνεπώς, δεν αποδεικνυόταν η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα δεν είχε συμφέρον να επενδύσει σε μια πολιτική επεκτάσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεδομένου ότι τούτο θα ήταν από στρατηγικής απόψεως παράλογο γι' αυτήν. Ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός περιέχεται ήδη στην απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων (βλ. τις γραπτές παρατηρήσεις της 28ης Μαΐου 1990, σ. 5 έως 15, ανωτέρω σκέψη 9). Ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός επαναλήφθηκε στο πλαίσιο των ισχυρισμών που στρέφονταν κατά των διαπιστώσεων πραγματικών περιστατικών και των νομικών εκτιμήσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση [βλ. ιδίως τη σ. 30 του δικογράφου της προσφυγής: «Καθ' όλες τις ενδείξεις (...) οι ηπειρωτικές επιχειρήσεις δεν θα έχουν συμφέρον να επιχειρήσουν μια δυναμική είσοδο στη βρετανική αγορά»].

68 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου περί της εννοίας της εναρμονισμένης πρακτικής, εάν η εν λόγω άμυνα της προσφεύγουσας παραβλάφθηκε από την παράλειψη ανακοινώσεως των εγγράφων, τα οποία μνημονεύουν το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του επίμαχου λόγου ακυρώσεως. Συναφώς, δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να κρίνει οριστικά επί της αποδεικτικής αξίας όλων των αποδεικτικών μέσων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή προς στήριξη της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προκειμένου να διαπιστωθεί η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, αρκεί να αποδειχθεί ότι η παράλειψη ανακοινώσεως των επίμαχων εγγράφων μπόρεσε να επηρεάσει, σε βάρος της προσφεύγουσας, την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως. Αυτή η δυνατότητα μπορεί, επομένως, να αποδειχθεί, εάν από μια προκριματική εξέταση ορισμένων αποδεικτικών μέσων προκύψει ότι τα ανακοινωθέντα έγγραφα μπορούσαν να έχουν — ενόψει αυτών των αποδεικτικών μέσων — μη ευκαταφρόνητη σημασία. Τυχόν προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας καθιστά πλημμελή τη διοικητική διαδικασία και την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην απόφαση.

69 Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή εξέθεσε, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι έπρεπε ιδίως να ληφθούν υπόψη τα συνημμένα στην ανα-

κοίνωση των αιτιάσεων αποδεικτικά στοιχεία, αναγόμενα στον προ του 1973 χρόνο, ήτοι οι παλαιές συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς, και ιδίως η λεγόμενη συμφωνία «Page 1000»· τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς στήριξη της κατηγορίας περί μεταγενέστερης παραβάσεως. Η Επιτροπή εξήγησε ότι δεν εξέτασε το χρονικό διάστημα από το 1962 έως το 1973, κυρίως επειδή το Ηνωμένο Βασίλειο δεν ήταν μέλος της Κοινότητας κατά το χρονικό αυτό διάστημα και επειδή οποιαδήποτε διαπίστωση παραβάσεως απαιτεί διαφορετική ανάλυση των επιπτώσεων επί των ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

70 Επομένως, προκειμένου να αξιολογηθεί εν συντομία η αποδεικτική αξία των αποδεικτικών μέσων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τη δίωξη της προσφεύγουσας, πρέπει να διακριθούν τρία χωριστά χρονικά διαστήματα. Μέχρι την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ΕΟΚ και την έναρξη ισχύος του κανονισμού 17, το 1962, η συμπεριφορά της προσφεύγουσας και της ICI πρέπει να θεωρηθεί νόμιμη. Για το ακόλουθο χρονικό διάστημα, το οποίο λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1972, η Επιτροπή δεν διατύπωσε ρητά κατηγορίες σχετικά με τις παλαιές συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς, κατ' εφαρμογήν της κατ' αντιδικία διαδικασίας του κανονισμού 17, ούτε λόγω των σκοπών και των αποτελεσμάτων τους ούτε καν λόγω του αμφίβολου χαρακτήρα της λύσεώς τους το 1972. Μια τέτοια αιτίαση δεν θα μπορούσε καν να λογισθεί βάσιμη, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της ίδιας της Επιτροπής, θα προϋπέθετε ειδική οικονομική ανάλυση, πέραν εκείνης την οποία διεξήγαγε εν προκειμένω. Το τρίτο χρονικό διάστημα αντιστοιχεί στη διάρκεια της παραβάσεως που διαπιστώνεται με την απόφαση.

71 Για να δικαιολογήσει τη χρησιμοποίηση των παλαιών συμφωνιών ως μέσων για την απόδειξη της υπάρξεως μιας μεταγενέστερης παραβάσεως, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1976, υπόθεση 51/75, EMI Records (Συλλογή τόμος 1976, σ. 329, σκέψη 30), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, στην περίπτωση συμπράξεων που έχουν παύσει να ισχύουν, για να έχει εφαρμογή το άρθρο 85 της Συνθήκης αρκεί ότι αυτές εξακολουθούν να παράγουν τα αποτελέσματά τους. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στην υπόθεση EMI Records, επρόκειτο για μια συμφωνία που κατά τον χρόνο της συνάψεώς της ήταν νόμιμη, ενώ, στην υπό κρίση υπόθεση, πρόκειται για συμφωνίες εξ υπαρχής παράνομες. Συνεπώς, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα και η ICI συνέχισαν, μετά την τυπική παύση ισχύος των συμφωνιών τους περί καταμερισμού της αγοράς, να συμπεριφέρονται κατά τρόπο σύμφωνο με τις συμφωνίες οι οποίες είχαν πλέον λυθεί, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες αυτές εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους.

72 Ωστόσο, πρέπει συναφώς να υπομνηστεί ότι η υπόθεση EMI Records, η οποία ήλθε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, δεν αφορά μια διαδικασία όπως η παρούσα, την οποία η Επιτροπή κίνησε κατ' εφαρμογή του κανονισμού 17 και κατά το πέρας της οποίας επέβαλε χρηματική κύρωση. Επιπλέον, η υπόθεση EMI Records δεν χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ενός δεκαετούς χρονικού διαστήματος, κατά τη διάρκεια του οποίου οι επικρινόμενες κατά τα άλλα συμπεριφορές δεν είχαν διωχθεί και για το οποίο, επομένως, ισχύει το τεκμήριο αθωότητας υπέρ της οικείας επιχειρήσεως. Αντιθέτως, επρόκειτο για μια διαφορά που εκκρεμούσε ενώπιον εθνικού δικαστηρίου μεταξύ δύο δικαιούχων σημάτων και αφορούσε την έκταση των δικαιωμάτων τους υπό το πρίσμα των κανόνων ανταγωνισμού και όχι την επιβολή προστίμου. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι θεωρήσεις στις οποίες στηρίχθηκε η απόφαση EMI Records και τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς.

73 Εν προκειμένω, το τεκμήριο αθωότητας, που ισχύει υπέρ της προσφεύγουσας, επιβάλλει στο Πρωτοδικείο να δεχθεί ότι για το διάστημα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1972 δεν μπορεί να καταλογισθεί καμία παράβαση στην προσφεύγουσα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, αποδεικτικά στοιχεία προγενέστερα του 1962, τα οποία αφορούν μια νόμιμη κατά το χρονικό εκείνο διάστημα συμπεριφορά, δεν μπορούν να αποδείξουν ότι από την 1η Ιανουαρίου 1973 και εντεύθεν η προσφεύγουσα και η ICI προέβησαν σε παράνομη εναρμόνιση των συμπεριφορών τους. Η αντίθετη άποψη, που υποστηρίζεται από την Επιτροπή, παραγνωρίζει το ενδεχόμενο οι δύο επιχειρήσεις να θέλησαν να συμμορφωθούν με τη Συνθήκη και να παραιτήθηκαν από την προγενέστερη συνεργασία τους, ενδεχόμενο το οποίο δεν αποκλείεται, εάν ληφθεί υπόψη η «τυπική» λύση των προγενεστέρων συμφωνιών, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1972. Ελλείψει άλλων αποδεικτικών μέσων, η άποψη της Επιτροπής θα ισοδυναμούσε με το τεκμήριο ότι, από μια ημερομηνία ορισθείσα από την Επιτροπή, η προσφεύγουσα και η ICI άρχισαν να παραβιάζουν τις διατάξεις της Συνθήκης, θέτοντας σε εφαρμογή μια εναρμονισμένη πρακτική. Ένας τέτοιος τρόπος αποδείξεως μιας παραβάσεως θα ήταν ασυμβίβαστος με την τήρηση του τεκμηρίου αθωότητας.

74 Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα που ανάγονται άμεσα στα έτη κατά τη διάρκεια των οποίων — όπως υποστηρίζει η Επιτροπή — η εναρμονισμένη πρακτική τέθηκε σε εφαρμογή, διαπιστώνεται ότι οι αγορές προς μεταπώληση που πραγματοποίησε η ICI από την προσφεύγουσα εντοπίζονται χρονικά μεταξύ 1983 και 1989. Ωστόσο, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε ότι οι συμβάσεις αυτές αποδεικνύουν αθέμιτες επαφές με την ICI. Κατά την προσφεύγουσα, επρόκειτο για παραδόσεις σπάνιες και σποραδικές, οι οποίες συγκεντρώνονται χρονικά

μεταξύ Απριλίου 1985 και Μαρτίου 1986. Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ίδια η Επιτροπή δήλωσε ότι οι εν λόγω αγορές προς μεταπώληση δεν συνιστούν καθ' εαυτές χωριστές παραβάσεις (υποσημείωση 1 της παραγράφου 58 της αποφάσεως). Πρέπει να προστεθεί ότι υπάρχουν έγγραφα που αποδεικνύουν την πραγματοποίηση συναντήσεων μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1985 και 1988 (βλ. παράγραφο 30 της αποφάσεως και τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη II.30 έως II.42). Για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο άρχισε — κατά την Επιτροπή — η παράβαση, δεν υπάρχουν έγγραφα σχετικά με συναντήσεις. Είναι τουλάχιστον αμφίβολο εάν, υπ' αυτές τις συνθήκες, είναι δυνατόν βάσει μεταγενεστέρων εγγράφων να αποδειχθεί ότι η παράβαση άρχισε ήδη σχεδόν δέκα έτη νωρίτερα, πολλώ μάλλον που στο έγγραφο II.5 της 10ης Σεπτεμβρίου 1982 γίνεται λόγος για νέα ισορροπία στις σχέσεις («new arms length relationship») μεταξύ της προσφεύγουσας και της ICI, γεγονός που ενδέχεται να αποδυναμώνει την άποψη περί υπάρξεως εναρμονισμένης πρακτικής.

75 Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι — όπως στην υπόθεση Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής — η απόδειξη μιας παράλληλης και παθητικής συμπεριφοράς της προσφεύγουσας και της ICI έχει ιδιαίτερη σημασία για την απόδειξη μιας ενδεχόμενης εναρμονισμένης πρακτικής. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ύπαρξη παράλληλης συμπεριφοράς δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη εναρμονισμένης πρακτικής, παρά μόνον όταν η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής αποτελεί τη μόνη εύλογη εξήγηση για τη συμπεριφορά αυτή. Το Δικαστήριο συνεπέρανε ότι πρέπει να ερευνάται εάν για την προβαλλόμενη από την Επιτροπή παράλληλη συμπεριφορά δεν μπορεί, ενόψει της φύσεως των προϊόντων, του μεγέθους και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της σχετικής αγοράς, να δοθεί άλλη εξήγηση από την εναρμονισμένη πρακτική, δηλαδή, εάν τα στοιχεία της παράλληλης συμπεριφοράς αποτελούν μια δέσμη σοβαρών, συγκεκριμένων και αλληλοσυμπληρουμένων ενδείξεων για την ύπαρξη προηγουμένης εναρμονίσεως (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 70 έως 72).

76 Ενόψει της πενιχρότητας των εγγράφων αποδεικτικών μέσων που αφορούν, ιδίως, το έτος 1973 και τα αμέσως επόμενα έτη, η Επιτροπή, προκειμένου να αποδείξει επαρκώς κατά νόμον την εναρμονισμένη πρακτική που προσάπτεται στην προσφεύγουσα, όφειλε, επομένως, να προβλέψει, ήδη από το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, μια συνολική και εμπεριστατωμένη οικονομική εκτίμηση, ιδίως της οικείας αγοράς, καθώς και του μεγέθους και της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων που δρούσαν στην αγορά αυτή. Το Πρωτοδικείο

φρονεί ότι, για να είναι η εκτίμηση αυτή πλήρης, αντικειμενική και ισόρροπη, έπρεπε τουλάχιστον να λαμβάνει υπόψη, αφενός, τις ισχυρές θέσεις που κατείχαν η προσφεύγουσα και η ICI στις αντίστοιχες γεωγραφικές τους αγορές και, αφετέρου, τις πρακτικές εξασφαλίσεως της πιστότητας των πελατών οι οποίες τους καταλογίστηκαν στο πλαίσιο των διαδικασιών που κινήθηκαν δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης.

— Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως περί της μη ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα των εγγράφων που φέρουν την ένδειξη V

77 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, ορισμένα από τα χαρακτηριζόμενα με την ένδειξη V έγγραφα, τα οποία δεν διαβιβάστηκαν στην προσφεύγουσα, μπορούσαν να στηρίξουν τους αμυντικούς της ισχυρισμούς. Πράγματι, τα έγγραφα που αφορούσαν την υποτιθέμενη εξασφάλιση της πιστότητας των πελατών της ICI μπορούσαν ενδεχομένως να συμβάλουν στο να δοθεί στην παράλληλη και παθητική συμπεριφορά που προσάπτεται στην προσφεύγουσα μια άλλη εξήγηση, πέραν της αθέμιτης εναρμονίσεως. Στο πλαίσιο μιας αγοράς, της οποίας οι δομές, ιδίως η εγκατάσταση των μονάδων παραγωγής και των γειτονικών μονάδων καταναλώσεως του ανθρακικού νατρίου από τους πελάτες, είχαν διαμορφωθεί από τον προηγούμενο αιώνα και στην οποία τα έξοδα μεταφοράς διαδραμάτιζαν, όπως φαίνεται, σημαντικό ρόλο, τα έγγραφα που μαρτυρούν μια ενδεχόμενη εξασφάλιση της πιστότητας των πελατών της ICI με ένα πολύπλοκο σύστημα εκπτώσεων μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από την προσφεύγουσα προς ανασκευή του ισχυρισμού περί εναρμονισμένης πρακτικής. Πράγματι, τα έγγραφα αυτά θα μπορούσαν ενδεχομένως να δικαιολογήσουν την εξήγηση ότι η προσαπτόμενη στην προσφεύγουσα παθητική συμπεριφορά στηριζόταν σε αυτόνομες αποφάσεις της ιδίας, αιτιολογούμενες από τη δυσκολία διεισδύσεως σε μια αγορά, στην οποία η πρόσβαση εμποδιζόταν από μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση. Η εξήγηση αυτή ενισχύεται από τη θεώρηση ότι ορισμένα από τα αποδεικτικά μέσα στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή δεν είχαν ενδεχομένως την αποδεικτική αξία ή, εν πάση περιπτώσει, είχαν μικρότερη αξία από εκείνη που τους απέδιδε η Επιτροπή (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 69 και 71). Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, μετά δηλαδή τη διοικητική διαδικασία, η προσφεύγουσα εξέθεσε, πράγματι, ότι, στο μέτρο που η Επιτροπή κατηγορούσε την ICI ότι είχε κλείσει την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου με καταχρηστικές πρακτικές, τούτο συνιστούσε μια πρόσθετη εξήγηση για την αδυναμία της προσφεύγουσας να διεισδύσει στην αγορά αυτή· επρόκειτο δηλαδή για ένα αποφασιστικό στοιχείο προς αντίκρουση του ισχυρισμού περί υπάρξεως συμφωνίας καταμερισμού των αγορών.

78 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή προσάπτει στην ICI ότι εκμεταλλεύτηκε καταχρηστικά μια δεσπόζουσα θέση μόλις από το 1983 και εντεύθεν. Ωστόσο, η ίδια η Επιτροπή φρονεί ότι η εν λόγω δεσπόζουσα θέση της ICI ήταν η άμεση προέκταση της ισχυρής θέσεως που είχε εδραιωθεί με τις προγενέστερες του 1973 συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς· επιπλέον, η απόφαση 91/300 αναφέρεται ρητά σε παράγοντες ενδεικτικούς της οικονομικής ισχύος της ICI, προγενέστερους του 1983, όπως, για παράδειγμα, στην παράγραφο 4 της αποφάσεως, στο γεγονός ότι η ICI διέθετε μονοπώλιο προμηθείας του ανθρακικού νατρίου στο Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 15).

79 Στο μέτρο που η Επιτροπή ισχυρίζεται, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι, αντιθέτως, εγγύηση της δεσπόζουσας θέσεως καθεμίας από τις επιχειρήσεις στη «δική της αγορά» αποτελούσε το γεγονός ότι καθεμία από τις κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις απέφευγε να εισέλθει στην αγορά της άλλης, το Πρωτοδικείο επαναλαμβάνει ότι δεν πρόκειται στο παρόν πλαίσιο να δοθεί οριστική απάντηση σ' αυτό το ζήτημα ουσίας, αλλά να εξακριβωθεί εάν οι δυνατότητες άμυνας της προσφεύγουσας παραβλάφθηκαν από τις συνθήκες υπό τις οποίες της διαβιβάστηκε η ανακοίνωση των αιτιάσεων και από τις συνθήκες υπό τις οποίες η Επιτροπή εξέτασε στη συνέχεια την υπόθεση.

80 Πρέπει να προστεθεί ότι η προσφεύγουσα γνώριζε, ασφαλώς, την ισχυρή θέση που κατείχε η ICI στο Ηνωμένο Βασίλειο [βλ. τις γραπτές παρατηρήσεις της 28ης Μαΐου 1990, σ. 8 και 9: «(...) αυτό που αποτελεί την ισχύ της ICI στις Βρετανικές Νήσους είναι η εγκατάσταση των βιομηχανικών της μονάδων στη Μεγάλη Βρετανία (...) Όλοι αυτοί οι παράγοντες (...) οδηγούν (...) σε ορισμένη γεωγραφική στεγανοποίηση»]. Ωστόσο, η γνώση αυτή δεν αναιρεί τη διαπίστωση ότι ορισμένα τουλάχιστον από τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V μπορούσαν να χρησιμεύσουν για την άμυνά της.

81 Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι υπάλληλοί της εξέτασαν κατ' επανάληψη οι ίδιοι το σύνολο των εγγράφων που είχε στην κατοχή της, χωρίς ωστόσο να ανακαλύψουν στοιχεία δυνάμενα να απαλλάξουν την προσφεύγουσα, πράγμα που καθιστούσε άσκοπη την κοινοποίησή τους. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, στο πλαίσιο της κατ' αντιδικία διαδικασίας που οργανώνει ο κανονισμός 17, δεν εναπόκειται στην Επιτροπή και μόνον να αποφασίζει ποια είναι τα χρήσιμα για την άμυνα έγγραφα. Απεναντίας, δεδομένου

ότι η Επιτροπή πρέπει, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, να προβεί σε δύσκολες και σύνθετες οικονομικές εκτιμήσεις, υποχρεούται αυτή να δίνει στους συμβούλους της οικείας επιχειρήσεως τη δυνατότητα να εξετάζουν τα έγγραφα που ενδεχομένως είναι κρίσιμα, προκειμένου να εκτιμήσουν την αποδεικτική τους αξία για την άμυνα.

82 Τούτο αληθεύει ιδίως στην περίπτωση της παράλληλης συμπεριφοράς, η οποία χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο κατ' αρχήν ουδέτερων ενεργειών, όπου τα έγγραφα μπορούν να ερμηνευθούν τόσο υπέρ όσο και σε βάρος των οικείων επιχειρήσεων. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να αποφεύγεται το ενδεχόμενο η άμυνα των επιχειρήσεων αυτών να παραβλαφθεί από σφάλμα των υπαλλήλων της Επιτροπής, όταν χαρακτηρίζουν ένα δεδομένο έγγραφο ως «ουδέτερο» στοιχείο, το οποίο θεωρούμενο άχρηστο, δεν θα ανακοινωθεί στις επιχειρήσεις. Η αντίθετη άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή θα συνεπαγόταν ότι ένα τέτοιο σφάλμα δεν θα μπορούσε να αποκαλυφθεί εγκαίρως, πριν από τη λήψη της αποφάσεως της Επιτροπής, παρά μόνο στην εξαιρετική περίπτωση μιας αυτόβουλης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, γεγονός που θα εγκυμονούσε ανεπίτρεπτους κινδύνους για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης (βλ. κατωτέρω σκέψη 85).

83 Ενόψει της γενικής αρχής της ισότητας των όπλων, η οποία προϋποθέτει ότι, σε μια υπόθεση ανταγωνισμού, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση γνωρίζει τον φάκελο που χρησιμοποιείται στη διαδικασία τόσο καλά όσο και η Επιτροπή, η άποψη της Επιτροπής δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να επιδοκιμάσει το γεγονός ότι η Επιτροπή, αποφασίζοντας σχετικά με την παράβαση, είχε στην κατοχή της, μόνη αυτή, τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V και είχε έτσι τη δυνατότητα να αποφασίσει μόνη αυτή, να τα χρησιμοποιήσει ή όχι κατά της προσφεύγουσας, ενώ η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση σ' αυτά και δεν μπορούσε επομένως να αποφασίσει, αντιστοίχως, να τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά της. Εάν αυτό γινόταν δεκτό, τα δικαιώματα άμυνας που έχει η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία θα περιορίζονταν υπερβολικά σε σχέση με τις εξουσίες της Επιτροπής, η οποία θα συσσώρευε τις εξουσίες της αρχής που ανακοινώνει τις αιτιάσεις με εκείνες της αρχής που αποφασίζει, έχοντας συγχρόνως καλύτερη γνώση του φακέλου απ' ό,τι ο αμυνόμενος.

84 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν εδικαιούτο, εν προκειμένω, να προβεί σε διαχωρισμό των αποδεικτικών μέσων — αφενός των αφορώντων την παράβαση του

άρθρου 85 και αφετέρου των αφορώντων την παράβαση του άρθρου 86 — με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, διαχωρισμό που συνεχίστηκε κατά την επακολουθήσασα εξέταση και κατά τις διασκέψεις του σώματος των επιτρόπων, με συνέπεια την έκδοση πλειόνων χωριστών αποφάσεων. Αυτός ο τρόπος ενέργειας εμπόδισε την προσφεύγουσα να εξετάσει τα φέροντα την ένδειξη V έγγραφα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν μόνο κατά της ICI. Επομένως, ήδη με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή προσέβαλε, με την επιφύλαξη των ενστάσεων που εξετάζονται κατωτέρω, τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας, καθόσον δεν συμπεριέλαβε στη διαδικασία έγγραφα τα οποία είχε στην κατοχή της και τα οποία μπορούσαν ενδεχομένως να χρησιμεύσουν για την άμυνα της προσφεύγουσας. Πρέπει να προστεθεί ότι μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας υφίσταται εξ αντικειμένου και δεν εξαρτάται από την καλή ή την κακή πίστη των υπαλλήλων της Επιτροπής.

85 Προς αντίκρουση της διαπιστώσεως της προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η ICI μπορούσε να διαβιβάσει στην προσφεύγουσα τα έγγραφα που προέρχονταν από την ίδια και ήταν χρήσιμα για τη δική της άμυνα. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση παραγνωρίζει το ότι η άμυνα μιας επιχειρήσεως δεν μπορεί να εξαρτάται από την καλή θέληση μιας άλλης επιχειρήσεως, η οποία υποτίθεται ότι είναι ανταγωνίστριά της και κατά της οποίας η Επιτροπή έχει προβάλει παρόμοιες αιτιάσεις. Δεδομένου ότι στην Επιτροπή εναπόκειται η ορθή εξέταση μιας υποθέσεως ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν μπορεί να μεταβιβάσει αυτό το καθήκον στις επιχειρήσεις των οποίων τα οικονομικά και διαδικαστικά συμφέροντα είναι συχνά αντίθετα. Πράγματι, η προσφεύγουσα θα μπορούσε, εν προκειμένω, να επιχειρήσει να αποδείξει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως της ICI, ενώ η ICI είχε κάθε συμφέρον να το διαψεύσει.

86 Συνεπώς, δεν ασκεί επιρροή στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας το γεγονός ότι η προσφεύγουσα και η ICI προέβησαν σε κάποια ανταλλαγή εγγράφων, πρώτα, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, οπότε η προσφεύγουσα έλαβε πράγματι ορισμένα έγγραφα από την ICI, και, έπειτα, αφότου οι δύο εταιρίες δεν ήταν πλέον ανταγωνίστριες στην επίμαχη αγορά, δηλαδή από τα τέλη του 1991. Η συνεργασία αυτή των επιχειρήσεων, η οποία άλλωστε αποτελεί τυχαίο γεγονός, δεν αναιρεί σε καμία περίπτωση το καθήκον της Επιτροπής να εγγυάται η ίδια, κατά την εξέταση μιας παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων.

87 Επιπλέον, η Επιτροπή αναφέρθηκε στον εμπιστευτικό χαρακτήρα τον οποίο όφειλε να τηρήσει, προκειμένου να προστατεύσει τα επαγγελματικά απόρρητα τρίτων επιχειρήσεων, ιδίως εκείνα της ICI, η οποία, με τις από 13 Απριλίου και 14 Σεπτεμβρίου 1989 επιστολές της, επικαλέστηκε τον εμπιστευτικό χαρακτήρα όλων των προερχομένων από αυτήν εγγράφων, τα οποία είχαν περιέλθει στην κατοχή της Επιτροπής. Η Επιτροπή προσθέτει ότι και η προσφεύγουσα είχε, άλλωστε, αξιώσει παρόμοια προστασία με τις από 27 Απριλίου και 18 Σεπτεμβρίου 1989 επιστολές της.

88 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με μια γενική αρχή η οποία εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της διοικητικής διαδικασίας και της οποίας αποτελούν έκφραση το άρθρο 214 της Συνθήκης καθώς και διάφορες διατάξεις του κανονισμού 17, οι επιχειρήσεις έχουν δικαίωμα προστασίας των επαγγελματικών τους απορρήτων (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 1986, υπόθεση 53/85, Akzo Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 28, και της 19ης Μαΐου 1994, υπόθεση C-36/92 P, SEP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-1911, σκέψη 36). Ωστόσο, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το δικαίωμα αυτό πρέπει να σταθμίζεται σε συνάρτηση με την κατοχύρωση των δικαιωμάτων άμυνας.

89 Σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή έχει, όπως επισήμανε η ίδια, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου στην προαναφερθείσα υπόθεση Τ-36/91, δύο δυνατότητες. Μπορεί είτε να επισυνάψει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων όλα τα έγγραφα που προτίθεται να χρησιμοποιήσει για να αποδείξει τις προβαλλόμενες αιτιάσεις, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που μπορούν «σαφώς» να θεωρηθούν ως ικανά να απαλλάξουν της κατηγορίας την οικεία επιχείρηση, είτε να αποστείλει στην εν λόγω επιχείρηση έναν κατάλογο των σχετικών εγγράφων και να της επιτρέψει την πρόσβαση «στον φάκελο», να της επιτρέψει δηλαδή να εξετάσει τα έγγραφα στα γραφεία της Επιτροπής (βλ. επίσης τη Δέκατη Όγδοη Έκθεση της Επιτροπής για την πολιτική του ανταγωνισμού, που δημοσιεύθηκε το 1989, σ. 53).

90 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν μπορεί να δικαιολογήσει την καθολική άρνησή της να ανακοινώσει τα έγγραφα με τον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα και η ICI, με τις προαναφερθείσες επιστολές, είχαν οι ίδιες ζητήσει τον εμπιστευτικό χειρισμό των εγγράφων τους. Πράγματι, οι επιστολές αυτές έχουν μια πολύ γενική διατύπωση, η οποία μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έπρεπε να διαφυλαχθεί το απόρρητο μόνο ορισμένων ευαίσθητων πληροφοριών που

περιέχονταν στα έγγραφα αυτά, για παράδειγμα με την απάλειψη των αντίστοιχων χωρίων. Και η ίδια, άλλωστε, η Επιτροπή ερμήνευσε την επιστολή της ICI υπό την έννοια αυτή, δεδομένου ότι, με την απαντητική της επιστολή της 24ης Απριλίου 1989 (βλ. υπόθεση T-36/91), δήλωσε ρητά ότι τα έγγραφα αυτά, στην περίπτωση που θα παρουσίαζαν ενδιαφέρον για την απόδειξη μιας παραβάσεως, θα έπρεπε να ανακοινωθούν στις οικείες επιχειρήσεις και ότι θα απαλείφονταν μόνο τα στοιχεία που αφορούσαν πραγματικά επαγγελματικά απόρρητα.

91 Πρέπει να προστεθεί ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε όντως τα ίδια έγγραφα, είτε με ακέραιο το κείμενό τους είτε μερικώς περικομμένα, στο πλαίσιο των τριών χωριστών διαδικασιών που κίνησε δυνάμει των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης κατά της προσφεύγουσας και της ICI, αφενός στα κοινά παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη II και αφετέρου στα διαφορετικά παραρτήματα που φέρουν τις ενδείξεις IV και V. Τούτο αποδεικνύεται, για παράδειγμα, από τη μερική σύμπτωση των παραρτημάτων IV.19 και V.23, IV.24 και V.34, IV.29 και V.41, IV.28 και II.35, V.40 και II.34 καθώς και V.32 και II.33. Επομένως, η Επιτροπή, όποτε το έκρινε αναγκαίο, αγνόησε παντελώς τον υποτιθέμενο συνολικώς εμπιστευτικό χαρακτήρα των επίμαχων εγγράφων.

92 Συνεπώς, ούτε το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν συμπεριέλαβε στην κατά της προσφεύγουσας διαδικασία τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V μπορεί να δικαιολογηθεί από την ανάγκη προστασίας των επαγγελματικών απορρήτων της ICI. Η Επιτροπή θα μπορούσε να προστατεύσει τα απόρρητα αυτά, απαλείφοντας τα ευαίσθητα χωρία από τα αντίγραφα των διαβιβαζομένων στην προσφεύγουσα εγγράφων, σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού (ΓΔ IV) στον τομέα αυτό, η οποία μάλιστα εφαρμόστηκε εν μέρει στις υπό κρίση υποθέσεις.

93 Εάν η προστασία των επαγγελματικών απορρήτων της ICI ή άλλων ευαίσθητων δεδομένων, μέσω της επεξεργασίας μη εμπιστευτικών εκδοχών όλων των επίμαχων εγγράφων, απέβαινε δυσχερής, η Επιτροπή θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τη δεύτερη μέθοδο, δηλαδή να διαβιβάσει στην προσφεύγουσα έναν κατάλογο των εγγράφων που φέρουν την ένδειξη V. Στην περίπτωση αυτή, η προσφεύγουσα θα μπορούσε να ζητήσει να της επιτραπεί η πρόσβαση σε συγκεκριμένα έγγραφα περιεχόμενα στους «φακέλους» της Επιτροπής. Πριν

της επιτρέψει την πρόσβαση σε έγγραφα περιέχοντα ενδεχομένως επαγγελματικά απόρρητα, η Επιτροπή θα μπορούσε να έλθει σε επαφή με την ICI, προκειμένου να αξιολογήσει ποια χωρία αναφέρονταν σε ευαίσθητα στοιχεία και έπρεπε επομένως να αποκρυβούν από την προσφεύγουσα. Στη συνέχεια, θα μπορούσε να επιτραπεί η πρόσβαση στην προσφεύγουσα στα έγγραφα από τα οποία θα είχαν απαλειφθεί τα εμπορικά απόρρητα της ICI.

94 Ο σκοπός ενός τέτοιου καταλόγου επέβαλε οι περιεχόμενες σ' αυτόν ενδείξεις να παρέχουν στην προσφεύγουσα αρκετά συγκεκριμένα στοιχεία ώστε να μπορέσει αυτή να αποφασίσει, μετά λόγου γνώσεως, εάν τα περιγραφόμενα έγγραφα ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την άμυνά της. Όσον αφορά τα ζητήματα του εμπιστευτικού χαρακτήρα, η προσφεύγουσα έπρεπε να προσδιορίσει το συγκεκριμένο, προερχόμενο από την ICI, έγγραφο, στο οποίο η Επιτροπή δεν της παρείχε πρόσβαση, ώστε να είναι σε θέση να συζητήσει με την ICI αν διετίθετο να παραιτηθεί από τον εμπιστευτικό χαρακτήρα.

95 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο εμπιστευτικός χειρισμός των εγγράφων και/ή του καταλόγου που έπρεπε να παρασχεθούν στην προσφεύγουσα ουδόλως δικαιολογούσε την καθολική άρνηση ανακοινώσεώς τους, την οποία της αντέταξε η Επιτροπή. Επομένως, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή, καθόσον δεν ανακοίνωσε, μαζί με την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, τα έγγραφα τα φέροντα την ένδειξη V είτε με τη μορφή παραρτημάτων της ανακοινώσεως είτε με τη μορφή καταλόγου, προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας.

96 Στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί εάν μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας είναι άσχετη προς τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρθηκε η ενδιαφερόμενη επιχείρηση κατά τη διοικητική διαδικασία και εάν η επιχείρηση αυτή ήταν υποχρεωμένη να ζητήσει από την Επιτροπή να της επιτρέψει την πρόσβαση στον φάκελό της ή να της διαβιβάσει συγκεκριμένα έγγραφα. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ούτε ο κανονισμός 17 ούτε ο κανονισμός 99/63, της 25ης Ιουλίου 1963, οι οποίοι προαναφέρθηκαν, προβλέπουν την προηγούμενη υποβολή μιας τέτοιας αιτήσεως ή την απώλεια των δικαιωμάτων άμυνας σε περίπτωση παραλείψεώς της. Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν υπέβαλε κατά τη διοικητική διαδικασία καμία σχετική αίτηση εξηγήθηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υπό την έννοια ότι μια τέτοια ενέργεια θα ήταν προφανώς αλυσιτελής, όπως αποδείχθηκε με την απόρριψη της αιτήσεως της ICI. Υπό τις ιδιαί-

τερες αυτές συνθήκες, η παράλειψη της προσφεύγουσας ουδόλως μπορεί να συνεπάγεται απώλεια των δικαιωμάτων της, με την αιτιολογία ότι πρόκειται για εκπρόθεσμη επίκληση της προσβολής των δικαιωμάτων της άμυνας.

97 Την εκτίμηση του Πρωτοδικείου δεν αντικρούει η προαναφερθείσα απόφαση AEG κατά Επιτροπής. Με αυτήν, το Δικαστήριο έκρινε ότι ορισμένα αποδεικτικά της κατηγορίας έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν κατά επιχειρήσεως έπρεπε να είχαν επισυναφθεί στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ότι η παράβαση της υποχρεώσεως αυτής είχε ως συνέπεια τον αποκλεισμό των επίμαχων εγγράφων. Ωστόσο, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση AEG κατά Επιτροπής, ο λόγος ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας δεν είχε γενικότερη σημασία και, επομένως, δεν καθιστούσε πλημμελή τη διαδικασία στο σύνολό της. Συνεπώς, το Δικαστήριο εξέτασε εάν, μετά τον αποκλεισμό των επίμαχων εγγράφων, οι αιτιάσεις μπορούσαν να θεωρηθούν ως αποδεδειγμένες (σκέψη 30 της προαναφερθείσας αποφάσεως). Αντίθετα προς την υπόθεση AEG κατά Επιτροπής, εν προκειμένω επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η άμυνα της προσφεύγουσας επηρεάστηκε γενικώς από την παράτυπη παράλειψη ανακοινώσεως ορισμένων εγγράφων, τα οποία δεν ήταν ακριβώς αποδεικτικά της κατηγορίας έγγραφα, αλλά έγγραφα που μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα.

98 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας που εκδηλώθηκε κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να θεραπευτεί ούτε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η οποία περιορίζεται σε δικαστικό έλεγχο αποκλειστικά εντός του πλαισίου των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως και δεν μπορεί επομένως να αναπληρώσει την πλήρη εξέταση της υποθέσεως στο πλαίσιο μιας διοικητικής διαδικασίας. Πράγματι, εάν η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να επικαλεστεί, κατά τη διοικητική διαδικασία, έγγραφα ικανά να την απαλλάξουν, θα μπορούσε ενδεχομένως να επηρεάσει τις εκτιμήσεις που διατύπωσε το σώμα των επιτρόπων, τουλάχιστον όσον αφορά την αποδεικτική αξία της παράλληλης και παθητικής συμπεριφοράς που της προσαπτόταν για την έναρξη και επομένως για τη διάρκεια της παραβάσεως. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο να είχε διαπιστώσει η Επιτροπή συντομότερη και λιγότερο σοβαρή παράβαση και να είχε, κατά συνέπεια, ορίσει ένα χαμηλότερο πρόστιμο.

99 Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτό το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, στο μέτρο που αφορά την προσφεύγουσα (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 47).

— Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως περί της μη ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα άλλων εγγράφων προερχομένων από την ICI

100 Αντίθετα προς τις συνθήκες υπό τις οποίες εξέτασε το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο δεν γνωρίζει άλλα έγγραφα της ICI, πέραν εκείνων που φέρουν την ένδειξη V, στα οποία η πρόσβαση δεν επιτράπηκε στην προσφεύγουσα, με εξαίρεση βέβαια εκείνα που φέρουν την ένδειξη X. Ωστόσο, η προσφεύγουσα ορθώς υποστήριξε ότι η απόφαση που λαμβάνεται σχετικά με την ύπαρξη συμπράξεως είναι αδιαίρετη έναντι των φερομένων μερών στη σύμπραξη αυτή. Πράγματι, μια εναρμονισμένη πρακτική δύο επιχειρήσεων θεωρείται αποδεδειγμένη, εάν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η μια από τις δύο ενήργησε κατά τρόπο αυτόνομο, χωρίς να συνεννοηθεί με τον φερόμενο συνεταίρο της. Εν προκειμένω, εάν η ICI είχε μπορέσει να απαλλαγεί από τις κατηγορίες, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να καταλογίσει την αιτίαση περί εναρμονισμένης πρακτικής ούτε στην προσφεύγουσα. Συνεπώς, τα έγγραφα που αφορούσαν τις συμπεριφορές της ICI μπορούσαν να αποβούν χρήσιμα και για την άμυνα της προσφεύγουσας.

101 Επαναλαμβάνεται ότι δεν εναπέκειτο στην Επιτροπή να αποφασίσει, μόνη αυτή, εάν τα έγγραφα τα οποία κατέσχε στο πλαίσιο της εξετάσεως των υπό κρίση υποθέσεων μπορούσαν να απαλλάξουν τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Η αρχή της ισότητας των όπλων και η απόρροιά της στις υποθέσεις ανταγωνισμού, η ισότητα όσον αφορά το επίπεδο πληροφορήσεως το οποίο πρέπει να διαθέτουν η Επιτροπή και οι αμυνόμενοι επέβαλαν να μπορεί η προσφεύγουσα να αξιολογήσει την αποδεικτική αξία των προερχομένων από την ICI εγγράφων, τα οποία η Επιτροπή δεν είχε επισυνάψει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να επιδοκιμάσει το γεγονός ότι η Επιτροπή, αποφασίζοντας περί της παραβάσεως, είχε, μόνη αυτή, στην κατοχή της τα έγγραφα που περιέχονταν στους «φακέλους» 39 έως 49 (ICI) και μπόρεσε, επομένως, να αποφασίσει, μόνη αυτή, αν θα τα χρησιμοποιήσει ή όχι για να αποδείξει την παράβαση, ενώ η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση και επομένως δεν είχε τη δυνατότητα να αποφασίσει αντιστοίχως να τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά της. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να καταρτίσει έναν επαρκώς λεπτομερή κατάλογο, ο οποίος να παρέχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αξιολογήσει εάν ήταν σκόπιμο να ζητήσει πρόσβαση σε συγκεκριμένα έγγραφα της ICI που μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα των δύο συνεταίρων τής υποτιθέμενης εναρμονισμένης πρακτικής. Δεδομένου ότι δεν μπορεί να απαιτηθεί από την προσφεύγουσα να καταδείξει την αποδεικτική αξία των κατ' ιδίαν εγγράφων που απαλλάσσουν ενδεχομένως την ICI — τα οποία, ελλείψει καταλόγου, της είναι άγνωστα — το ενδεχόμενο της υπάρξεως τέτοιων εγγράφων αρκεί για να διαπιστωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Στοιχειοθετείται, επομένως, και δεύτερη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

102 Το Πρωτοδικείο δεν παραγνωρίζει το γεγονός ότι η σύνταξη καταλόγων και η ενδεχόμενη προστασία των επαγγελματικών απορρήτων που προηγούνται «της προσβάσεως στον φάκελο» συνεπάγονται σημαντικό φόρτο εργασίας για τις διοικητικές υπηρεσίες της Επιτροπής, όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Ο σεβασμός, όμως, των δικαιωμάτων άμυνας δεν μπορεί να προσκρούει σε τεχνικές και νομικές δυσχέρειες, τις οποίες μια αποτελεσματική διοίκηση μπορεί και πρέπει να υπερβαίνει.

103 Πρέπει να επαναληφθεί ότι το ελάττωμα από το οποίο πάσχει η διοικητική διαδικασία δεν μπορεί να θεραπευθεί κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η οποία περιορίζεται σε δικαστικό έλεγχο αποκλειστικά εντός του πλαισίου των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως και δεν μπορεί, επομένως, να αναπληρώσει την πλήρη εξέταση της υποθέσεως στο πλαίσιο μιας διοικητικής διαδικασίας. Πράγματι, εάν η προσφεύγουσα είχε ανακαλύψει, μέσω ενός καταλλήλου καταλόγου, έγγραφα της ICI απαλλάσσοντα τις δύο επιχειρήσεις, θα είχε ενδεχομένως μπορέσει, κατά τη διοικητική διαδικασία, να επηρεάσει τις εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή. Επομένως, το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να γίνει δεκτό.

104 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτός ο λόγος ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, κατά το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του, και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον αφορά την προσφεύγουσα, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετασθεί η αιτίαση που αφορά το ότι η Επιτροπή στήριξε την προσβαλλόμενη απόφαση σε έγγραφα που είχαν διαβιβασθεί στην προσφεύγουσα υπό περικεκομμένη μορφή, όπως, μεταξύ άλλων, τα παραρτήματα II.25 και II.34 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Παρέλκει επίσης η εξέταση των λοιπών λόγων που προβλήθηκαν προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων, ιδίως του λόγου περί παράτυπης κυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ο οποίος δεν αφορά όλη τη διοικητική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής (βλ., συναφώς, τη σημερινή απόφαση στην υπόθεση T-32/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1825).

Επί των δικαστικών εξόδων

105 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό

αίτημα. Δεδομένου η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, χωρίς να είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη η μερική παραίτηση της προσφεύγουσας όσον αφορά το αίτημά της περί κηρύξεως της αποφάσεως ως ανυπόστατης.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Ακυρώνει την απόφαση 91/297/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-Α: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI), καθόσον αφορά την προσφεύγουσα.**

2) **Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

Cruz Vilaça Barrington Saggio

Kirschner Καλογερόπουλος

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Ιουνίου 1995.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

H. Jung J. L. Cruz Vilaça